

vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 8. november 1963

Štev. 45 (1120)

Politika sožitja

pred Generalno skupščino OZN

Eden izmed najvažnejših problemov, s katerimi se bavi letošnja Generalna skupščina OZN, je nedvomno politika koeksistence ali sožitja. Seveda se Združeni narodi s tem vprašanjem letos ne bavijo prvič. Vprašanje zakonitve politike sožitja so načeli že pred nekaj leti, ko je skupina držav prvič predlagala in opozorila na potrebo in veliki pomen tega problema. Toda medtem so se odnosi v mednarodni politiki bistveno spremenili in letošnje zasedanje Generalne skupščine OZN poteka v ozračju, ki nudi realne osnove za konkretno obravnavanje tega vprašanja, medtem ko na drugi strani današnja stopnja oboroževalne tekme in zlasti razvoja jedrskega orožja čedalje bolj resno opozarja na strašne posledice, ki bi jih imel oborožen spor za vse človeštvo. Prišel je torej čas, ko o politiki sožitja ne gre več samo govoriti, marveč je treba napraviti tudi praktične korake za zakonitev njenih načel.

Razprava o zakonitvi načel miroljubne in aktivne koeksistence poteka v pravem odboru Generalne skupščine OZN. Ta točka dnevnega reda se uradno imenuje »proučitev načel mednarodnega prava, ki se nanašajo na prijateljske odnose in sodelovanje med državami v skladu z ustavno listino OZN«. Že na lanskem zasedanju Generalne skupščine je pravni odbor sklenil, da je treba letos razpravljati o naslednjih štirih načelih:

- Zavrnitev in obsodba s silo podprte grožnje teritorialni integriteti ali politični neodvisnosti druge države.

- Reševanje mednarodnih sporov z miroljubnimi sredstvi.

- Nevmешavanje v področje notranje zakonodaje druge države.

- Suverena enakost vseh držav.

V teh štirih točkah so zajeta glavna načela politike miroljubne in aktivne koeksistence, katerih bistvo je vsebovano že v ustavni listini OZN. Toda v tej listini, sprejeti v mnogo drugačnih razmerah, še ni bilo mogoče predvideti konkretnih pogojev, v katerih se bodo takšna načela uresničevala, še manj pa sprememb v povojnem razvoju in novih pogojev, spričo katerih se tudi nekatera osnovna načela ustavne listine kažejo do neke mere v spremenjeni luči. Ravno iz tega pa izvira potreba, da se ta načela uzakonijo in se zaradi njihove tesne medsebojne povezanosti zajamejo v enoten dokument, ki bo — kakor doslej ustanovna listina OZN — predstavljal obvezen zakon za vse države-članice svetovne organizacije.

Ni naključje, da so glavni in najbolj zavzeti poborniki politike miroljubne in aktivne koeksistence tiste države, ki niso vezane na politične bloke. Te države že zdaj v praksi izvajajo tako politiko ter s svojim čedalje večjim vplivom in ugledom, ki ga dobivajo v svetu, silijo tudi blokovsko opredeljene države k spoznanju, da je bodočnost človeštva odvisna od tega, v kolikšni meri bodo v svetu zmogla načela sožitja in enakopravnega sodelovanja. Letošnje zasedanje Generalne skupščine OZN, ki se je začelo pod vtisom sklenitve moskovskega sporazuma o delni prepovedi jedrskih poskusov, je najboljši dokaz, da to spoznanje uspešno prodira v vedno širše kroge in se mu danes tudi dosednji zagovorniki blokovske razdelitve sveta ne morejo več dosledno upirati, pa čeprav imajo trenutno še vedno dovolj moči, da vsiljujejo drugim svoje mnenje. Morda najbolj značilno za spremenjeno vzdušje je dejstvo, da je ekonomsko-finančni odbor Generalne skupščine soglasno sprejel deklaracijo načel za svetovno trgovinsko konferenco in da je osnutek te deklaracije skupno izdelalo 75 držav, kar se je zgodilo prvič v osemnajstletni zgodovini Organizacije združenih narodov.

Ta edinstveni uspeh je bil razumljivo možen le vzdušju medsebojnega zaupanja in sporazumevanja, v vzdušju, ki daje tako bistven pečat letošnjemu zasedanju Generalne skupščine OZN. To ugodno vzdušje pa je dober znak tudi za pozitivno delo pravnega odbora, katerega naloga je dobila s tem še širši pomen, kajti glede na razpoloženje, ki vlada v vrstah delegacij, postopoma dozoreva tudi čas za zakonitev načel sožitja, s katero bi — kakor je v svojem nedavnem govoru pred Generalno skupščino poudaril predsednik SFR Jugoslavije Tito — še bolj prišli do izraza visoki ideali in cilji današnjega časa: politika miru in obsodba uporabe sile, načela nevmешavanja, pravica vsakega naroda na samoopredelitev in lastno pot razvoja ter mednarodna odgovornost za hitrejši gospodarski razvoj nerazvitih držav.

15. novembra na Ljubelju:

Začetek prometa skozi Ljubeljski predor

Kljub številnim kritikam in poskusom zavlačevanja s strani tistih, ki sicer zelo radi govorijo o svobodi, vendar skušajo postavljati »železne zaveze« tam, kjer jih je razvoj časa že davno podrl, je končno le tako daleč: Ljubeljski cestni predor je v glavnem dograjen tudi na avstrijski strani (jugoslovanski del je bil zgotovljen že letos spomladi) in 15. novembra bo provizorično izročen prometu. V dneh, ko je promet čez Ljubelj v prejšnjih letih ustavila zimska zavora, bo letos odprta nova prometna zveza med Koroško in Slovenijo, ki bo poslovala ne glede na letni čas.

Naključje ali načrt: Ljubeljski predor bo začel služiti svojemu namenu ravno ob 20-letnici začetka njegove gradnje. Kakor smo v našem listu že obširno poročali, so predor pod Ljubeljem začeli graditi leta 1943 priporniki podružnice koncentracijskega taborišča Mauthausen v Podljubelju na južni strani Karavank. Krvave zgodovine predora ne bomo ponavljali, nanjo opozarja potnik spomenik na kraju nekdanjega nacističnega taborišča, ki z eno samo besedo »Obtožujem!« spominja na čase krutega nasilja; in tudi na avstrijski strani bo ob vhodu v predor odkrita spominska plošča v čast in spomin prvim graditeljem Ljubeljskega predora — žrtvam nacističnega barbarstva.

V povojnih letih sta gradnja Ljubeljskega predora v skupnih prizadevanjih nadaljevali in dokončali Avstrija in Jugoslavija. Ta skupna akcija je morda le majhen, vendar značilen primer sodelovanja med dvema sosednjima državama, ki sta se odločili, da na bridkih izkušnjah prefekčnosti zgradita lepšo bodočnost. Zato ima Ljubeljski predor, katerega so začeli graditi brezpravni sužnji nasilnega režima in so ga dogradili s skupnimi naporci delavci dveh svobodnih narodov, veliko poslanstvo: služiti bratstvu in sožitju med sosednjima državama in s tem ohraniti ter utrjevati miru v svetu.

Razorožitveni odbor v Ženevi

bo spet nadaljeval s svojim delom

Skupina držav — med njimi tudi Avstrija in Jugoslavija — je predložila Generalni skupščini OZN posebno resolucijo, ki zahteva nadaljevanje dela razorožitvenega odbora v Ženevi in hkrati poziva vse države, naj se pridružijo moskovskemu sporazumu o delni prepovedi jedrskih poskusov. S to resolucijo, ki je plod prizadevanj izvenblokovskih držav, je bil spet narejen važen korak na poti k razorožitvi in s tem k ohranitvi miru v svetu.

Razorožitveni odbor v Ženevi je svoje delo prekinil pred meseci, ko se je na sedežu OZN v New Yorku začelo letošnje zasedanje Generalne skupščine, katere dnevni red obsega tudi vprašanje razorožitve. O tem problemu že nekaj časa razpravljajo politični odbor Generalne skupščine in se je med debato pokazalo, da je trenutni mednarodni položaj ugoden za obnovitev pogajanj razorožitvenega odbora v Ženevi. Obe odločujoči velesili — Amerika in Sovjetska zveza

— sta namreč poudarili pripravljenost na razgovore o konkretnih vprašanjih v zvezi z razorožitvenim problemom. Tako ameriška kakor tudi sovjetska delegacija se hočeta vrniti v Ženevo, kjer bosta skušali kar najbolj zblizati medsebojna stališča glede sporazuma o splošni in popolni razorožitvi.

Seveda je jasno, da takega sporazuma ne bo mogoče doseči v kratkem času. Toda vzdušje se je bistveno izboljšalo, zato je treba zdaj vnovič proučiti prejšnje predloge in načrte, kajti v luči novega položaja in novih možnosti bo morda le uspelo zmanjšati in čimprej odpraviti sedanje razlike v stališčih. Posebnega pomena pri tem so tako imenovani kolateralni in delni ukrepi — eden izmed njih je letos sklenjeni moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov — ki razorožitvenega problema kot celote sicer ne morejo rešiti, pač pa ustvarjajo ugodne pogoje in tako neposredno prispevajo k uspešnemu razvoju pogajanj o razorožitvi.

PO DRŽAVNEM UDARU V VIETNAMU:

Tudi novi režim ne izpolnjuje pričakovanj ljudstva

Le dva dni je trajala »revolucija« v Južnem Vietnamu, ki jo je izvedla vojska proti dosedanjemu režimu predsednika Diema. Vso oblast v deželi je prevzel »revolucionarni odbor«, kateri je imenoval tudi novo vlado, v kateri pa je večina dosedanjih ministrov. Diemovega nedemokratskega režima je konec, toda vietnamsko ljudstvo nima vzroka, da bi se upravičeno veselilo izvedene spremembe.

Novi režim v Južnem Vietnamu, katerega temelj je po zagotovitvi revolucionarnega odbora »disciplinirana demokracija«, se je znašel pred velikimi težavami. Državljanska vojna med vladnimi četami in osvobodilnim gibanjem Viet Kong se nadaljuje. Prejšnji predsednik Diem je ni mogel uspešno končati, čeprav je skoraj deset let sprejemal v ta namen izdatno podporo Amerike. Novi režim, zgrajen na vojaški oblasti, bo vojno nadaljeval in bo pri tem prav tako deležen ameriške pomoči. Ljudstvo pa bo moralo še naprej čakati in doprinesati žrtve za uresničitev tistih ciljev, ki si jih je obetalo že s strmoglavjenjem predsednika Diema in njegove diktature.

Vse kaže, da sedanji državni udar v Južnem Vietnamu ni bil izveden toliko z namenom, da bi v državi prišlo do resnične demokratizacije, marveč le v upanju, da bo okrepitev vojaške oblasti omogočila bolj uspešen boj proti osvobodilnemu gibanju. To dokazuje tudi dejstvo, da se uspešno izvedene »revolucije« odkrito veseli edinole Amerika, ki ima slej ko prej za glavni cilj boj proti Viet Kongu. Južni Vietnam je namreč poleg Čangkajskove Formoze osrednja ameriška ekspozitura za boj proti »komunističnemu« prodiranju v Aziji in bo — kakor kažejo zadnji dogodki v tej deželi — to ostal tudi po sedanjem prevratu, v katerem

je ameriški diplomaciji po večmesečnem prizadevanju uspelo najti ustrezno zamenjavo za diskreditirani Diemov režim.

Po vsem tem bo »disciplinirana demokracija«, ki jo je revolucionarni odbor napovedal kot temelj nove vlade v Sajgonu, več ali manj le nekoliko drugače imenovana kulisa, za katero se bo še naprej na račun in v škodo domačega prebivalstva odvijala krvava vojna za tuje interese. Ob takih izglelih pa vietnamsko ljudstvo res nima vzroka, da bi se iskreno veselilo zmage nad starim režimom, kajti tudi novi režim ne bo mogel uresničiti največje želje: lepšega življenja v miru in svobodi.

Adenauer še vedno noče mirovati

Iz zatlišja svoje pisarne v zahodnonemškem parlamentu je prejšnji kancler Adenauer pred nekaj dnevi izstrelil proti svojemu nasledniku in dolgoletnemu nasprotniku Erhardu nevarno puščico: v doslej najostrejšem tonu je kritiziral politiko ameriškega predsednika Kennedyja v nemškem vprašanju. Očital mu je, da leta 1961 ni preprečil postavitve tako imenovanega berlinskega zidu.

Čeprav je ta napad v bistvu naperjen proti Ameriki in njenemu predsedniku Kennedyju, je le preveč očito, da je pravzaprav veljal Erhardu, kateremu Adenauer še vedno ne more odpustiti, da je prevzel njegovo mesto. Novi nemški kancler se je namreč s tem prisiljeno znašel pred odločitvijo, ali se distancira od Adenauerja in njegovega izpada, ali pa mora računati s tem, da bo na odnose med Ameriko in Zahodno Nemčijo padla nevarna senca. Tako so Adenauerjevo potezo razumeli tudi politični krogi v Nemčiji in hočejo zdaj predvsem socialdemokrati prisiliti zahodnonemško vlado, da se reši nadaljnega vpliva od strani bivšega »železnega« kanclerja.

Odločitev, pred katero stoji Erhard, je vsekakor težka. Obremenjen z »dediščino«, ki mu jo je zapustil Adenauer, ima že ne glede na to, da mu zdaj njegov predhodnik meče še polena pod noge, že dovolj težavno stališče napram Ameriki. Tudi v Ameriki namreč vedno bolj prihajajo do spoznanja, da je vpliv Zahodne Nemčije v Atlantskem paktu že nevarno narasel in da bo treba — prej ali slej — tudi v tem oziru iskati novo, boljše rešitev.

Nov veleposlanik Jugoslavije v Avstriji

Z ukazom podpredsednika republike je bil za veleposlanika SFR Jugoslavije v Avstriji imenovan pooblaščen minister v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Vjekoslav Prpič.

Novi jugoslovanski veleposlanik se je rodil leta 1918. Pred vojno je študiral pravo v Zagrebu, takoj leta 1941 pa se je vključil v narodnoosvobodilno borbo. Po vojni je bil urednik »Borbe«, nato načelnik tiskovnega oddelka predsedstva vlade FLRJ, namestnik direktorja za informacije jugoslovanske vlade, direktor radia Beograd in direktor tiskovne agencije Tanjug. Od leta 1958 do februarja 1963 pa je bil izredni in pooblaščen veleposlanik FLRJ v Belgiji in poslanik v Luksemburgu.

Vladna kriza v Italiji

Začasna italijanska vlada pod vodstvom Leone je — kakor je bilo že prej napovedano — odstopila in predsednik republike Segni je začel s posvetovanji za sestavo nove vlade. V političnih krogih so si na jasnem, da more Italijo pred resno krizo rešiti le vlada tako imenovanega levega centra, v kateri bi bile zastopane krščansko-demokratska stranka, socialistična stranka, socialdemokrati in republikanci.

Načelno so se že vse stranke izrekle za sodelovanje, samo v krščansko-demokratski stranki je prišlo do notranjih nesoglasij, ker desno krilo stranke noče sprejeti pogojev, ki so jih za sodelovanje v vladi postavili socialisti. Zaradi tega je včeraj zasedalo vodstvo krščanskih demokratov in se bo šele v prihodnjih dneh pokazalo, kako bo mogoče rešiti sedanjo krizo, da bo Italija dobila vlado, ki bo tudi v parlamentu in senatu uživala potrebno podporo.

Na Vatikanskem koncilu prevladujejo »reformistični krogi«

Drugo zasedanje Vatikanskega koncila, ki je imel doslej že več kot 60 plenarnih sej, kaže čedalje močnejša stremeljenja po demokratizaciji cerkve in prihajajo vedno bolj do vpliva tako imenovani »reformistični« krogi, ki s sedanjim ustrojem cerkvenega vodstva niso več zadovoljni. Po njihovem mnenju bi bilo treba zlasti reformirati ustroj rimske kurije, ki je vse preveč pod italijanskim vplivom, in del njenih pristojnosti prenesti na škofo v posameznih državah. Prišlo je že do več glasovanj, pri katerih so zagovorniki sedanje ureditve ostali v manjšini, kakor je sploh opaziti naraščanje vpliva tistih krogov med koncilskimi očetmi, ki se prizadevajo, da bi cerkveno politiko prilagodili potrebam današnjega časa.

V tej zvezi je vsekakor zanimivo dejstvo, da so se posamezni udeleženci koncila izrekli tudi proti prelišanemu razkošju, s katerim se obdajajo visoki cerkveni dostojanstveniki, češ, cerkev mora tudi v današnjem času dajati zgled skromnosti in pravilno pojmovanega ubožstva.

Razprava o razorožitvi

ni nova, nov pa je način in duh razprave

V političnem odboru Generalne skupščine OZN se je pričela razprava o razorožitvi. Ta razprava ni nova. O razorožitvi se razpravlja že od ustanovitve te svetovne organizacije. Da, o razorožitvi je razgovarjalo tudi Društvo narodov od svoje ustanovitve do svojega razpada. Nova ni tema razprave, docela nov pa je način in duh, v katerem se je ta razprava začela.

Prvi vtis opazovalca z balkona bo nujno ta, da je razprava letos neprimerno bolj skromna kot kdajkoli doslej. Doslej se je govorilo o velikih principih. Taka razprava o velikih principih pa je čisto privedla do tega, da so na koncu padali predlogi o »kontroli oborožitve in ne o korakih razorožitve«.

Dolga leta smo spremljali diskusije, v katerih so velike sile skušale odkriti pri nasprotniku predvsem tiste točke, ki jih ta nikakor ne more sprejeti. Iznašale so bučne predloge brez ozira na to, ali so bili ti predlogi sprejemljivi za predlagatelja ali ne, zavedajoč se, da jih bo nasprotnik zavrnil.

V teh diskusijah se je nekaj bistvenega spremenilo že v nastopu Hruščova leta 1960 pred OZN. Hruščov je namreč že tedaj opozoril na ekonomske in socialne posledice razorožitve. Toda velika sprememba, ki je nastopila od tedaj do danes, je predvsem v tem, da ne razpravljajo več, kdo je za mir in kdo ne, kdo je za razorožitev in kdo ne, ampak danes konkretno diskutirajo o tem, kakšne konkretne in praktične korake je treba napraviti na poti h končnemu cilju — popolni razorožitvi in kolektivni varnosti pod okriljem OZN. Danes govorijo predvsem o »postopnosti«, »parcialnih korakih«, »kolateralnih postopkih« itd. Danes se vsi zavedajo, da do svetovne razorožitve ne bo prišlo čez noč; prav tako pa imajo vsi občutek, da so preokračili odločilno črto. Vse doslej so bili pogovori o totalni razorožitvi, istočasno pa so izdatki za oborožitev naraščali in dosegli v preteklem letu 130 milijard dolarjev ali 10 odstotkov svetovnega dohodka; danes se pogovarjajo o postopnih ukrepih za popolno razorožitev in so tukaj tudi že prve praktične posledice zmanjševanja izdatkov za oborožitev.

Prve ekonomske posledice nove atmosfere so seveda izredno skromne in bi jih lahko imenovali »kolateralne« s terminom, ki je postal moderen na bregu East Riverja, kjer je sedež Združenih narodov. Ameriški minister za nacionalno obrambo McNamara — ki ga v Ameriki popularno imenujejo »Bob, ki vse ve« — se iz dni, ko je v obrambnem proračunu prihranil milijardo dolarjev — upa, da bo te prihranke povečal do leta 1966 na 3,5 milijarde dolarjev. Razumljivo je seveda, da je vojni minister istočasno zagotavljal javnosti in svojemu parlamentu, da se obrambna sposobnost Amerike s tem prav nič ne bo zmanjšala, ampak da gre zgolj za to, da je kot varčen gospodar ukrepal tako, da bodo v bodoče preprečevali »pozlačevanje« orožja.

Milijarda dolarjev je seveda malo, če pomislimo, da danes samo Amerika letno potroši za obrambo 50 do 60 milijard dolarjev. V dvorani OZN je polovica njenih članic, katerih vsaka nima letnega narodnega dohodka, ki bi dosegel milijardo dolarjev. Zmanjševanje izdatkov za oboroževanje ob povečani tehnični učinkovitosti orožja seveda pravi tako ni razorožitev. Toda razorožitev ni niti moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov. Eno in drugo pa je bistven korak na poti k razorožitvi. Varčevanje pri izdatkih za oborožitev pomeni namreč ogromno preizkušnjo gospodarskih posledic razorožitve v kapitalističnih državah.

Vsekakor je izredno obrabujoče, da so danes v najbolj odgovornih vladnih krogih začeli resno znanstveno razmišljati o gospodarskih posledicah razorožitve. Ameriška vlada je že lani imenovala posebno skupino najuglednejših ekonomistov, ki so pripravili poročilo »Ekonomske posledice razorožitve«. Poročilo je bilo natisnjeno kot uradni dokument Agencije za razorožitev in je bilo široko publicirano. V poročilu predvsem vidimo, kako pomembno mesto v amerškem gospodarstvu zavzema danes vojna industrija. V državi Kansas je v vojni industriji na primer zaposlenih 30,3 odstotka vseh industrijskih delavcev, v državi Washington 28,6 %, v New Mexico 23,8 %, v Californiji 23,3 % itd. Iz tega vidimo, da je na primer danes 95 % ameriške letalske industrije rezervirane izključno za vojne namene, da ladjedelništvo dela s 60 % svojih kapacitet za vojno, industrija telekomunikacij daje 40 % svojih kapacitet za vojno itd.

Pomisliki proti razorožitvi zato prihajajo prav tako od delavcev kot od podjetnikov. Delavci se namreč boje, da bodo ostali brez posla in kruha, podjetniki pa da bodo ostali brez profitov. V trenutku, ko se je v svetu nekaj tako bistveno premaknilo in se je spremenilo celo mednarodno vzdušje ter se nam zato razorožitev zdi pravi v povojni zgodovini resnično izvedljiva, v tem trenutku je izredno važno, da se zgode vse priprave, da bi bil proces konverzije — prehod vojnega gospodarstva na mirnodobsko — miren in

Deželni proračun Koroške za leto 1964

Kot soglasni sklep deželne vlade je deželni finančni referent, namestnik deželnega glavarja Sima, predložil deželnemu zboru osnutek deželnega proračuna Koroške za leto 1964, ki znaša v rednem proračunu 731,3 milijona in v izrednem proračunu 79,3 milijona, torej skupno 810,6 milijona šilingov dohodkov in izdatkov. Sima je ob tej priložnosti poudaril kot najbolj razveseljivo dejstvo, da je proračun za leto 1964 kot v vseh zadnjih letih popolnoma izravnana, kar pomeni, da predvideva izdatke v enaki višini kot dohodke. Poleg tega pa je tudi za prihodnje leto predviden tako imenovani eventualni proračun — v višini 17.883.000 šilingov — ki pa je tokrat vključen v redni proračun.

Redni proračun je razdeljen na 10 glavnih skupin: deželni zbor in splošna uprava 137.903.400 šilingov, to je za dobrih 7 milijonov šilingov ali za 5,6 % več kot letos; javni red in varnost 130.000 šilingov; šolstvo 28.159.300 šilingov (za 5,4 milijona šilingov

Obnova in izgradnja Skopja

med najvažnejšimi nalogami v prihodnjem letu

V predlogu osnutka družbenega plana Jugoslavije za leto 1964 je posebno poglavje posvečeno obnovi in izgradnji Skopja. S tem se ta izredno pomembna obveznost skupnosti, da čim hitreje odstrani posledice katastrofalnega potresa, uvršča med najvažnejše gospodarske naloge za prihodnje leto.

Zakon o prispevkih v sklad za obnovo in izgradnjo Skopja določa posebne trajne vire dohodkov. Predvidevajo, da bo leta 1964 iz teh virov zagotovljenih 65 milijard dinarjev, medtem ko bo iz preostalih vplačil vpisanega ljudskega posojila v prihodnjem letu na razpolago nadaljnjih 10 milijard dinarjev. Poleg tega pričakujejo, da se bodo ta sredstva pomnožila z novimi tujimi krediti, posojili in pomočjo, kar vse naj olajša prizadevanja skupnosti za obnovo in izgradnjo glavnega mesta Makedonije.

Ljubljana bo dobila novo letališče

Na Brniku na Gorenjskem so pred nedavnim zaključili betoniranje 2200 metrov dolge pristajalne steze novega modernega letališča, ki bo omogočalo pristajanje in vzlet tudi največjim letalom. Ljubljana in z njo vsa Slovenija bo z novim letališčem dobila napravo, ki bo velikega pomena za nadaljnji razvoj tujkega prometa, predvsem pa se bo lahko razvijal tudi zimski turizem, saj bo letališče urejeno in opremljeno tako, da bo neovirano obratovalo skozi celo leto.

Takoj po dograditvi pristajalne steze so začeli betonirati ploščad pred pristajalnimi poslopji, nadaljuje pa se tudi betoniranje vozne poti s pristajalne steze na ploščad. Poleg tega so v gradnji navigacijske naprave, svetlobni objekti in prostori za osnovne službe, med katere spadajo med drugim sprejem in odprava

brez izzivanja škode oziroma ekonomske izgube.

Znanstveni računi kažejo, da bi v primeru popolne razorožitve, če bi do nje prišlo nenadoma, recimo v enem letu, in sedanji državni izdatki za oborožitev ne bili zamenjani z državnim trošenjem za druge namene, vrednost nacionalne proizvodnje nenadoma padla za 48 milijard dolarjev in da bi se brezposelnost povečala za 5,3 %. To bi seveda pomenilo neprimerno ostrejšo krizo odnosno recesijo, kakršne Amerika ni doživela od tridesetih let do danes. Z druge strani pa računi ekonomista Benoita v njegovi najnovejši knjigi »Razorožitev in gospodarstvo« kažejo, da bi zmanjšanje davkov za 18,5 milijarde dolarjev in istočasno povečanje državnih izdatkov za nevojaške projekte prav tako za 18,5 milijarde dolarjev pripeljalo do povečanja nacionalne proizvodnje za 0,4 % in do neznatnega povečanja brezposelnosti za 0,8 %.

Torej bi razorožitev — njene posledice prikazane na primeru Amerike — pomenila za ameriško gospodarstvo oziroma za politiko zaposlovanja neprimerno manjši problem, kot ga predstavlja tehnološki napredek oziroma uvajanje elektrone v ameriško industrijo. Toda če bi se 18,5 milijarde dolarjev namesto za zmanjšanje davkov usmerilo za pomoč deželam v razvoju, bi Amerika lahko ob razorožitvi istočasno celo rešila problem 5,2 % brezposelnosti delovne sile v današnjih pogojih in povečala narodni dohodek za 35 milijard dolarjev.

ali za 23,8 % več kot v proračunu za letošnji; kulturne potrebe 13.785.000 šilingov, tudi tukaj porast za okroglo 1,5 milijona ali 11,8 odstotka; socialna zaščita 50.122.400 šilingov (skoraj za 5 milijonov šilingov ali 10,8 odstotka več kot v tekočem letu); zdravstvo 172.036.900 šilingov, kar pomeni povišanje napram letu 1963 za skoraj 19 milijonov šilingov oz. 12,3 %; gradnje in stanovanja 174.836.900 šilingov (povečanje znaša blizu 20 milijonov šilingov ali 12,7 %); javne ustanove in gospodarsko pospeševanje 47 milijonov 390.100 šilingov (dobra 2 milijona šilingov ali za 4,7 % več kot letos); gospodarska podjetja in udeležbe 7.525.900 šilingov ter finančna in premoženjska uprava 99 milijonov 416.200 šilingov (za okroglo 8 milijonov šilingov več kot letos, kar pa v glavnem odpade na tako imenovani eventualni proračun).

Pri deželnem proračunu za leto 1964 je značilno, da je močno orientiran na politiko pospeševanja. Na področju šolstva in kulture se bodo sredstva, ki jih bo dala na razpolago dežela, znatno povišala. Samo za Mestno gledališče v Celovcu bo znašal prispevek dežele 3,55 milijona šilingov, h katerim je treba prišteti še 5,7 milijona šilingov za obnovo poslopja. Pretežni del deželnih sredstev bo tudi v prihodnjem letu namenjen socialnim ustanovam, medtem ko se bodo sredstva za stanovanjsko gradnjo povišala za 5,5 milijona šilingov. V veliki meri je upoštevano tudi pospeševanje kmetijstva, obrti in tujkega prometa, medtem ko je izredni proračun namenjen investicijski politiki.

letal ter restavracija za potnike. Vse to pa je le prva faza izgradnje letališča na Brniku, kajti prihodnje leto bodo pristajalno stezo podaljšali na 3000 m in s tem omogočili pristajanje tudi največjim letalom. V drugi fazi bodo poleg podaljšanja pristajalne steze tudi ogradili letališče, dogradili celotno ploščad pred pristajalnim poslopjem in uredili okolico. V tretji fazi pa pride na vrsto nova pristajalna zgradba, medtem ko bodo sedanji objekti služili potrebam tehničnih služb.

Poleg pristajalne steze, ki je v dolžini 2200 metrov že dograjena, se nadaljuje delo na drugih objektih, kot so kontrolni stolp, tehnični trakt in stavba, ki bo pozneje urejena za skladišče, sedaj pa bo služila kot restavracija. Posebnost letališča bo vsekakor kontrolni stolp. Visok bo 23 metrov in bo imel šest nadstropij. V njem bodo montirane navigacijske naprave za vodenje letal oziroma zvezo z njimi. Zunanji letališča pa bodo postavili sistem varnostnih naprav, ki bodo omogočale, da bodo letala lahko varno pristajala in vzletala pri vsakršnem vremenu in v vsakem letnem času.

Novo letališče bo izročeno prometu še letos in je zanj že zdaj veliko zanimanje širom po svetu. Ena največjih družb v Evropi namerava že letošnje zimo uvesti redno letalsko zvezo med Ljubljano in Amsterdamom, za letališče na Brniku pa se zanimajo tudi letalske družbe iz Belgije, Švice, Skandinavije, Anglije in Zahodne Nemčije. Po vsem tem je pričakovati, da bo novo moderno letališče na Gorenjskem odprlo Sloveniji novo veliko okno v svet.

Pred nadaljnjimi olajšavami v malem obmejnem prometu

Pred nedavnim so se na Bledu sestali zastopniki lokalnih oblasti iz Koroške in Slovenije, da proučijo možnosti za uvedbo nadaljnjih olajšav v malem obmejnem prometu med obema deželama. S slovenske strani so bili navzoči zastopniki iz Ljubljane, Celja in Radovljice, iz Koroške pa predstavniki okrajnih oblasti iz Beljaka, Celovca, Velikoveca in Wolfsberga. Na sestanku so se menili predvsem o tehnični poenostavitvi malega obmejnega prometa ter bodo izdelane predloge posredovali stalni mešani avstrijsko-jugoslovanski komisiji.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Ob letošnjem Dnevu varčevanja so avstrijske hranilnice zabeležile nov rekord: po vsej Avstriji je bilo vplačanih 677.000 hranilnih vlog v skupni vrednosti 590,4 milijona šilingov. V primerjavi z letom 1962 se je število hranilnih vlog povečalo za 141.000 ali 26,3 %, vplačana vsota pa za 161 milijonov šilingov ali 37,6 %. Izstavljenih je bilo tudi okroglo 71.000 novih hranilnih knjižic.

RIM. — Na zadnjem kongresu italijanske socialistične stranke, o katerem smo poročali že v zadnji številki našega lista, je bil Pietro Nenni ponovno izvoljen za generalnega sekretarja stranke. Soglasna izvolitev Nennija je izraz enotnosti italijanskih socialistov, čeprav se je kongres začel v znamenju precejšnjih nesoglasij glede sodelovanja socialistične stranke v novi Italijanski vladi.

BEOGRAD. — Predstavniki jugoslovanskega zunanjega ministrstva je na tiskovni konferenci izjavil, da so v teku priprave za novo srečanje šefov izvenblokovskih držav po vzoru znane beograjske konference leta 1961, vendar tokrat v širšem okviru. Pobuda za to srečanje so vladam izvenblokovskih držav po zagotovitvi jugoslovanskega predstavnika dali »novi aspekti v mednarodnem položaju«.

DUNAJ. — V letu 1964 bo dobila Avstrija še nadaljnjih 583 državnih motornih vozil, 2 letali in 4 ladje, tako da bo skupno število državnih vozil znašalo 11.179 motornih vozil, 34 letal in 218 ladij; vendar pa v tem številu še niso zajeta vojaška vozila. Velik del teh vozil odpade na varnostne organe, reševalno službo in pošto, toda tudi število službenih vozil visokih funkcionarjev ni ravno malenkostno.

MILAN. — Sodišče v Milanu se pripravlja na največji proces proti 107 južnim Tirolcem, ki so obdolženi, da so sodelovali pri dinamičnih atentatih. Na procesu, ki bo trajal več mesecev, bodo zaslišan več kot 500 prič, udeležilo pa se ga bo tudi kakih 100 italijanskih in inozemskih novinarjev.

MADRID. — Španski minister za vojsko general Alonzo je sporočil, da so sprejeli načrte za reorganizacijo in modernizacijo španske vojske, kot zahtevajo sedanje potrebe. Dejal je, da so ti načrti v skladu s ameriško-španskim sporazumom o vojaških oporiščih in dajejo poudarek močno oboroženim brigadam. Podpredsednik španske vlade Munos Mates pa je v tej zvezi dejal, da »mora biti Španija pripravljena, ko bo zadonela trobenta«.

BONN. — Zveza sindikatov Zahodne Nemčije zahteva večjo udeležbo sindikatov članic zahodnoevropske gospodarske skupnosti v planiranju gospodarske politike EGS. Zahodnonemška zveza sindikatov je sicer podprla predlog o srednjeročni gospodarski politiki EGS, nasprotuje pa načrtu, da bi v organ, ki bo izdeloval gospodarske proračune, imenovala strokovnjake samo EGS. Po nemškem predlogu bi v ta organ prišli tudi zastopniki sindikatov.

BUENOS AIRES. — Dežele Latinske Amerike ostro obsojajo namero Francije, da bi na Pacifiku izvajala poskuse z jedrskim orožjem. Čile, Brazilija in druge dežele so mnenja, da bi to povzročilo nadaljnje poslabšanje odnosov med Francijo in deželami Latinske Amerike, predvsem pa bi bil ta ukrep Pariza hud udarec za vse pozitivne napore za ureditev mednarodnega položaja.

DAR ES SALAM. V obveščenih krogih v Dar es Salam pravijo, da bo predsednik kenjske vlade Džomo Kenjatta takoj po razglasitvi neodvisnosti Kenije odpotoval na sedež Združenih narodov v New York, kjer bo vodil delegacijo svoje dežele. Kenija bo takoj po dosegli neodvisnosti zahtevala sprejem v OZN.

RIM. — Italijanski parlament je v veliko večino izglasoval zakon o volitvah v avtonomni pokrajini Furlanija-Juljska Benečija. Upravni center nove pokrajine bo Trst. Za zakonski predlog so glasovali poslanci vseh političnih strank razen monarhistov in neonacistov, ki se nečesto spriznili z ustanovitvijo avtonomne pokrajine Furlanija-Juljska Benečija.

RIO DE JANEIRO. — V brazilski državi Sao Paulo je staklo 700.000 delavcev, ki so zahtevali povišanje plač. Med stavko je prišlo do številnih spopadov s policijo in je bilo aretiranih dobrih tisoč delavcev. Delodajalci so bili prisiljeni pristati na povišanje plač za 80 odstotkov, vendar so stavkajoči delavci izjavili, da bodo šli na delovno mesto le pod pogojem, če bo policija izpustila vse njihove tovariše.

ATENE. — Pri parlamentarnih volitvah v Grčiji zadnjo nedeljo je prišlo do precejšnje senzacije. Narodni radikalni prejšnjega ministrskega predsednika Karamanlisa, ki so zmagali že na treh volitvah, so tokrat utrpeli občuten poraz. Zmagal je 75-letni Papandreu s svojo liberalno usmerjeno unijo centra, katere je pri zadnjih volitvah nastopala skupno s stranko napredka. Ker pa Papandreujeva stranka ni dobila absolutne večine v parlamentu, je pričakovati težave pri sestavljanju nove vlade. Karamanlis, večletni predsednik grške vlade, pa se hoče po porazu, ki ga je doživel pri nedeljskih volitvah, umakniti s politične pozornice, ker je mnenja, da grškemu ljudstvu »ne more več ničesar nuditi«.

HELSINKI. — V finsko vlado so bili imenovani trije novi ministri, ker so predstavniki levo usmerjenih sindikatov pred dvema mesecema podali ostavko z utemeljitvijo, da meščanska večina vztraja na programu, ki je za levico nesprejemljiv. Sedaj je dobila Finska po več letih popolnoma meščansko vlado, v kateri je 7 predstavnikov agrarne stranke, 3 konservativci, 2 predstavnika finske in švedske liberalne stranke ter 1 minister, ki sodeluje v vladi kot strokovnjak.

KLERKSDORP. — Predsednik južnoafriške vlade Verwoerd je zavrnil pobude voditelja opozicijske Zdržene stranke Graaffa, da bi bilo treba dati nekaterim koncesijam afriškemu prebivalstvu te države. Ponovno je potrdil svojo privržnost politiki rasne diskriminacije in dejal, da raje ostane »trden kot granitna stena«, kakor da bi postal »mehak kot glina«.

Š e e n k r a t i :

Kako pomagamo otroku pri učenju

V eni zadnjih številke smo na tem mestu govorili o tem, kako naj starši pomagajo otroku pri učenju in prišli do zaključka, da morajo biti neprestano budni, kajti vse, kar otrok počne, mora biti staršem kot na dlani. Toda otroci potrebujejo pri učenju še več: potrebne so jim pobude, potrebni so jim vzori — in tudi te jim morajo v prvi vrsti dajati starši.

Po družinah poslušajo otroci-šolarji stalno iste pesmi: »Uči se! Kaj je z nalogami, si jih že napravil?« Za vsak spodrsljaj pa kazni: »Nikamor ne greš, če ne popraviš slabe ocene. Ne smeš prijeti za žogo, ne moreš v kino, ne brati knjige. Samo uči se, uči se!« Pri razgovorih med starši in učiteljem pa vedno take in podobne izjave: »Saj ga nikamor ne pustim! Samo doma je in kar naprej mu govorim, naj se uči.«

Toda vprašamo se, kakšne »uspehe« bo imelo tako prisiljevanje; ali bo otrokovo delo res uspešno, če se ga bo loteval samo pod pritiskom?

Gotovo je nujno, da postavljajo starši pri vzgoji otroku zahteve. Saj brez teh ni mogoče vzgajati. Vendar učenje, priprava na pouk ne sme nikdar postati otroku bremen. Učenje mu mora biti privlačno, vabljivo, lotevati se ga mora z veseljem. Vso šolsko dobo sodelujejo pri njegovem delu tudi čustva, ki mu dajejo nagibe ali motive za dejavnost. Tudi odrasli vse drugače uspevamo, če nekaj z veseljem, z nekim notranjim ognjem in zanimanjem delamo. Pri otroku pa na to velikokrat pozabljamo. Otroci bo tedaj uspešno opravljali dolžnosti, če bo delal rad. Tudi če bodo nastopile težave, se bo z njimi pogumno spoprijemal. Take čustvene pobude daje učencem delno tudi šola, dobivati pa jih mora tudi doma.

Kako? Vzemimo sami šolo, vzgojitelje in njihovo delo resno. Poudarjamo vrednost izobrazbe za človekovo delo. Imeti moramo sami smisel za kulturne vrednote, da ima otrok pred seboj svetel zgled. Če na primer starši nikdar ne vzamejo v roke knjigo, tudi od otroka ni pričakovati, da bo imel veselje do knjige.

Predvsem pa je potrebno, da posvetijo starši otroku tudi nekaj svojega prostega časa, da so mu na razpolago, da jim pripoveduje svoje misli, doživljanja, težave, želje, da vprašuje, razpravlja z njimi itd. Taki razgovori so najlepša prilika za neprisiljeno vzgojno delo. Ravno tega pa je po naših družinah vse premalo. Izgovarjamo se na zaposlitev, nikoli nimamo časa za našega otroka. Tako gre vse najlepše v otrokovem doživljanju mimo staršev, pristranski duševni stiki iz prvih otroških let se trgajo.

Brez čustvenih odnosov med starši in otroki pa tudi zavestni vzgojni postopki nimajo več uspeha. Nobena služba ne odvezuje staršev od tega, da bi bili v stalnih stikih z otrokom.

Kot nosilci lepše bodočnosti in svobode

nikdar ne smemo pozabiti milijonov žrtev fašističnega nasilja

Širom po svetu so se ob Dnevu mrtvih spominjali umrlih, poseben spomin pa je povsod veljal tistim dragocenim žrtvam, ki so jih posamezni narodi doprinesli za lepšo bodočnost, za visoke ideale svobode, demokracije in prijateljstva med narodi. Koroški Slovenci smo se ob tem dnevu posebej spominjali tistih naših tovarišev, ki so svoje življenje darovali v junaškem boju proti nacizmu. Na 38 pokopališčih širom Koroške so pokopani partizanski borci in na njihove grobove, ki so bili za ta dan spet posebno lepo okrašeni, je Zveza koroških partizanov položila vence, pa tudi zastopniki generalnega konzulata SFR Jugoslavije v Celovcu so se poklonili junakom, ki so se v okviru jugoslovanske armade bojevali proti fašizmu.

Posebno lepa svečanost je bila ob Dnevu mrtvih v Gruziji ob spomeniku žrtvam fašizma na graškem pokopališču, kjer počiva 2510 avstrijskih, jugoslovanskih, poljskih, madžarskih, ruskih in drugih žrtev nacističnega nasilja. Svečanosti se je udeležilo nad 2000 ljudi, med njimi visoki predstavniki štajerske ter več sto zastopnikov iz sosednje Slovenije.

Štajerski deželni svetnik Adalbert Sebastian je v nagovoru poudaril, da ob tem spomeniku šele prav spoznamo, kako globoke vezi sta spleli med narodi njihova skupna usoda in borba za osvoboditev. »Zato je dolžnost nas preživelih, da kot nosilci lepše bodočnosti in svobode nikoli ne pozabimo več milijonov žrtev, ki so dale svoja dragocena življenja za ideale svobode in prijateljstva med narodi. Te žrtve naj bi ne bile zaman. Tega se je treba odločno za-

vedati, zlasti sedaj, ko je videti, da smo že pozabili nanje in na strahote fašizma.«

Predstavnik slovenske delegacije, sekretar Zveze združenj borcev NOV okraja Maribor Ivan Gorjup, pa je dejal, da bodo junaki in žrtve enajstih narodov, ki so tukaj pokopani, ostali nam in bodočim rodovom živ zgled nesebične ljubezni do domovine, zvestobe ljudstvu, požrtvovalnosti, hrabrosti in človečnosti. »Ti junaki so našli v svoji najtežji uri moč, da so hrabro svojo in ljudstvo. Zvestost žrtve je bila močnejša kot njihova osebna bolečina. Mirno in pogumno so stopali pred fašistične puške in umirali z zavestjo, da darujejo največ, kar imajo — življenje. Zapustili so nam oporoko, ki je zapisana tudi na spomeniku: »Čuvajte svobodo in mir!«

Na Dunaju pa se je več tisoč ljudi udeležilo spominske svečanosti, ki so jo organizacije protifašističnih borcev in žrtev fašizma priredile na kraju, kjer je nekdaj stalo poslopje zločinske gestapo in kjer so bili mnogi avstrijski patrioti zaprti, mučeni in umorjeni. Organizacije, ki so priredile svečanost, so ob tej priložnosti razdelile tudi letake, v katerih opozarjajo na nevarnosti

„BB“ ponovno vzbuja pozornost

Znana 29-letna francoska filmska igralka Brigitte Bardot — vsakdo jo pozna pod imenom »BB« — spet vzbuja pozornost. Tokrat ne s kakim novim filmom ali celo z novim mozem, marveč s tem, da se je zamerila novinarjem. V nekem londonskem hotelu je prišlo namreč do precej »živahnega« nastopa med BB in kakimi 200 novinarji, ki so dve uri morali čakati na sestanek, na katerega jih je povabila igralka. Letalo, s katerim je francoska igralka prispela v London, je imelo sicer eno uro zamude, toda BB novinarjev kljub temu ni hotela takoj sprejeti, marveč se je odpravila v svojo sobo, kjer se je celo uro »preparirala« za sestanek. Razumljivo so bili novinarji jezni in se je njihovo prvo vprašanje, čim je igralka stopila v dvorano, glasilo: »Ali je vaša navada, da pustite vaše goste dve uri čakati?« Igralka se je začela izgovarjati na zamudo letala, toda eden izmed jeznih novinarjev je vzkliknil: »Dovolj nam je čakanja! Ali se ne zavedate, da se imate nam zahvaliti za svoj uspeh?« Ko mu je Brigita predrzno odgovorila, da mu ne bi bilo treba čakati, je v dvorani izbruhnili pravi vihar, pred katerim se je BB komaj rešila s tem, da je pobegnila v hotelsko kuhinjo.

Za »sloves« svoje hčerke Brigitte pa skrbi tudi njena mati, ki je proti nekemu pariškemu tedniku vložila tožbo, ker jo je ta vključil v seznam »strašnih mater«, ki z vsemi sredstvi potiskajo hčere po poti k uspehu. Od tednika in od avtorja članka zahteva gospa Bardot odškodnino za moralno škodo v znesku 250.000 frankov.

velenemskih in neonacističnih krogov ter pozivajo vse Avstrijce: Čuvajte se pred napakami preteklosti in se pravočasno bojite proti vsem velenemskim, antisemitskim in neonacističnim prizadevanjem. Kujmo rdečebelno-rdečo bojno skupnost za Avstrijo!

Spet težave v dunajski Državni operi

Okoli dunajske Državne opere se je v povojnih letih zvrstila že cela vrsta resnih kriz, ki so jih navadno reševali s tem, da so izvedli večje ali manjše spremembe v vodstvu te ustanove. Ravno ta način reševanja pa se čedalje bolj kaže kot nezadovoljiv in je vedno bolj očitno, da bo treba končno enkrat najti načelno rešitev, to še toliko bolj, ker gre pri Državni operi za kulturno ustanovo, ki ni le najbolj znana in renomirana, marveč vsako leto deležna tudi težkih milijonov podpor iz državne blagajne, torej iz sredstev, ki jih prispevajo vsi davkoplačevalci.

Zadnjo nedeljo je v Državni operi izbruhnila nova kriza, katere obsega in zlasti posledic trenutno sploh še nihče ne more predvideti. Na sporedu je bila premiera opere »La Boheme« ob sodelovanju umetnikov milanske Scale, ki pa je bila pet minut po predvidenem začetku predstave nenadoma odpovedana, ker je gledališko osebje začelo stavkati. Vzrok: vodstvo opere je kot suflerja zaposlilo nekega Italijana, čeprav za tako zaposlitev ni imelo potrebnega dovoljenja.

Navidezno nepomemben vzrok, v resnici pa gre tudi pri tem vprašanju za načela, o katerih si pri Državni operi še niso na jasnem. Tako na eni kot na drugi strani gre očitno bolj za prestiž in osebno uveljavljanje, zato še niso našli možnosti, da bi skupno iskali rešitev, ki bi bila v interesu ustanove kot take. In rezultat: ravnatelj Državne opere dr. Egon Hilbert in umetniški vodja Herbert von Karajan hočeta odstopiti, ker sta proti vmešavanju sindikata. Na željo pristojnega ministra dr. Drimmla sicer do takojšnje ostavke ni prišlo in delo v operi se nadaljuje, toda Državna opera se je kljub temu znašla spet v veliki negotovosti, ki skriva v sebi stalno nevarnost, da lahko vsak trenutek izbruhne nova akutna kriza.

KULTURNE DROBTINE

● V počastitev 150-letnice rojstva velikega mojstra operne umetnosti Giuseppea Verdija je ljubljanska Opera uprizorila njegovo glasbeno dramo »Macbeth«. Pod vodstvom režiserja Hinka Leskovška pojeta naslovni vlogi Samo Smerkolj in Vanda Gerlovičeva. V ostalih vlogah nastopajo Danilo Merlak, Božena Glavakova, Miro Brajnik, Drago Čuden in Friderik Lupša, medtem ko predstavljajo tercel večje Majda Mlejnjkova, Jasna Podolškova in Bogdana Stritarjeva. Orkester vodi Demetrij Zebre, zbor pa Jože Hanc.

● Pred nedavnim je umrl v Hollywoodu Adolphe Menjou, eden izmed najbolj znanih filmskih igralcev iz časov pred drugo svetovno vojno.

● Izvršni svet Organizacije združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) je ob koncu svojega zasedanja sklenil, da bo avgusta prihodnjega leta sklical mednarodno mladinsko konferenco, na katero bo povabil več kot 40 organizacij. Na konferenci naj bi predvsem razpravljali o izvenšolskem izobraževanju mladih, o vzgoji mladine v duhu miru in razumevanja med narodi ter njenem spoznavanju s kulturnimi vrednotami Vzhoda in Zahoda.

● V začetku prihodnjega leta bo začel v Bangkok delovati prvi azijski inštitut za ekonomski razvoj in planiranje. Inštitut bo vzgajal kadre za različne planerske institucije po azijskih državah, poleg tega pa bo opravljal tudi raziskovalna dela na področju ekonomike.

Za otrokov učni uspeh je to velikega pomena, kakor dokazuje vsakdanja praksa. Tega se morajo zavedati starši in pomagati otroku pri učenju tudi s tem, da mu bodo dajali pobudo in vzor.

Ob 150-letnici rojstva Andreja Einspielerja :**„Iz Celovca je zapihala burja ...“**

Prihodnjo sredo, 13. novembra, bomo obhajali 150-letnico rojstva Andreja Einspielerja, politika, publicista in organizatorja, velikega narodnega buditelja koroških Slovencev in odločnega borca za pravice in enakopravnost našega ljudstva. Hkrati se letos spominjamo 75-letnice njegove smrti.

Andrej Einspieler, eden izmed velikih med velikani našega rodu, si je s svojim življenjskim delom, posvečenim slovenskemu ljudstvu in jeziku na Koroškem, postavil časten spomenik in njegovo ime je neizbrisno zapisano v knjigi naše zgodovine. Znan nam je predvsem kot soustanovitelj Mohorjeve družbe ter kot najplodovitejši slovenski časnikar na Koroškem, ki je poleg številnih drugih listov ustanovil in vodil tudi poltednik »Slovenec«, prvi slovenski politični časopis na Koroškem, o katerega vseslovenskem pomenu je dr. Fran Vatovec, najboljši poznavalec zgodovine slovenskega časnikarstva, zapisal med drugim naslednje:

Januarja 1865 je zapihala iz Celovca proti Ljubljani politična burja. Do kraja je razpihala monopolistične časniške marnje ter iluzije, ki so obsedle prvakarski krog totalitarnosti bleiweisovščine. Presenetljiva je bila novica, ki je prbrnela iz koroškega osrčja: Andrej Einspieler, liberalno usmerjeni duhovnik, koroški gromovnik in politični jasnovidec, je pričel izdajati poltednik »Slovenec«, prvi slovenski politični časnik na Koroškem, potem ko se je bil upeljal pri zasnovi svojih prvih dveh nemških periodičnih tiskov, t. j. časopisa »Stimmen aus Innerösterreich« (1861—1863) ter časnika »Drau Post« (1863—66), ki sta jima sledila pozneje še »Kärntner Blatt« (1869—76) in »Kärntner Volksstimme« (1876—1883).

Od decembra 1866 pa do 25. aprila 1867 prihaja »Slovenec« na svetlo trikrat tedensko. Urejuje ga upokojen župnik J. E. Božič. Vsakdo pa ve, da je to gola formalnost. Iz ozadja usmerja »Slovenca« in ga vodi Andrej Einspieler, ki nastopa pred javnostjo kot lastnik lista leta 1866 (do štev. 95). Časnik ima 627 naročnikov. Za začetek še kar gre. Odkritosrčni Einspieler roti slovensko »gospodo, bogatine in uradnike«. Ne priznava njihovega »rodoljubnemu bahanju«. Zaradi njih se ne more »Slovenec« razmahniti, se ne more razviti v dnevnik.

Politično smer lista nakazuje poleg naslova tudi einspielerjevski patetični podnaslov: »Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!« Zvi-

ženo, obredno doneči program pa oznanja v prvi številki slovenskega duha, ki je prijatelj cerkvi, pravi omiki in mogočni Avstriji. Toda to programno razglašene zveni in se suče ko harmonika. »Svečan« Andrej jo zvija in čara na svoj način. Krtači in lika posvetne velikaše, pa tudi »cerkvene kneze«. To velja predvsem za ljubljanskega škofa Vidmarja in mariborskega Stepišnika. Poživlja svoj stari narodnostni in liberalno katoliški nazor, ko odklanja pisarije »Volksfreunda«, glasilo kardinala Rauscherja: »To je tista gospoda, ki sedanje gibanje raznih narodnosti za nekrščansko in ajdovsko obdobja in pogublja, pa vse nemške rodoljube, ki se za svoj narod potezajo, kot najhujše puntarje v deveti pekel peha!« Ko medli bedni avstrijski konglomerat po Kraljevem gradu v najhujših popadkih in stiskah, pomoli pogumni Einspieler avstrijskim oblastnikom posmehljivo pod nos kopico očitkov po preizkušenem izsiljevalnem receptu starih Rimljanov: do ut des! Zoper dualizem grmi in zoper pojave nemškutarstva. Za federalizem se bojuje. Nenehno vihti za pravice slovenskega koroškega ljudstva in enakopravnost slovenskega jezika svoj najnevarnejši rapir: izvrstno časnarsko pero. Pristrčno, otroško naivno zre v slovanska obzorja.

Z vseh strani renčijo Andrejevi nasprotniki, ki jih je zmerom več. In prežijo na sladki trenutek obračuna. Posvetni in cerkveni mogočnejši so med njimi. Užaljene »Novice«

zagrnejo že od vsega začetka nedobrodošlega celovškega bratčiča z grobnim molkom. Tudi med labodsko duhovščino ima svoje zopernike: mariborski bogoslovci ne smejo prebirati »Slovenca«, da se ne bi okužili zaradi kritičnih opazk na škofa Stepišnika. Šele čez čas si utre pot milejša praksa: »voditelji duhovščine« vidijo v duhovščini »Slovenca« čitati, pa ne rečejo nič.

Ko je Einspielerjev »Slovenec« ko biserna školjka iztisnil iz sebe svojo poslednjo bolečino, planejo po njem celovški nemškutarski maščevalci. Naščuvani, ustrahovani tiskar Ferdinand pl. Kleinmayr odpove s 1. majem 1867 nadaljnje tiskanje lista. Odpoved je prišla par dni prej. Čez slovensko zemljo se je vlegel pusti mrak. Iz prvakarske Ljubljane se je utrgal dolgočrajni, škodoželjni krot. »Novice« spet šarijo s svojim časniškim monopolom, toda le za krajši čas. Usodni sunek v ta uzurpirani monopolizem je čez čas treščil z drugega oboda slovenske zemlje, iz Maribora, kjer je za »Slovenskim gospodarjem« vzklik »Slovenski Narod«, glasilo mladloslovenske opozicije. Šele sedaj je obležal Noviški monopol razbit na tleh.

S prijetnim presenečenjem in zadostjenjem pa je sprejela rojstvo celovškega »Slovenca« struja mladloslovenec. Sredi razmišljanja o lastnem časniku jo prehiti Andrej Einspieler, ki je svojo odlično pero temeljito sprostil po Slovenčevih časniških predalih. Ob njem še druga

vidnejša predstavnik katoliškega liberalizma na Slovenskem, učenjak, klerikalni amater D. Trstenjak in taborniški, ljudski gromovnik Božidar Raič, nadalje še organizator mladloslovenskega tiska dr. Jože Vošnjak, gentlemanski svetovljan dr. Pavel Turner in drugi stalni sodelavci.

V žarišču tega časniškega kroga srečamo tudi Frana Levstika, barda in klasika slovenskega časnikarstva. Prvi od mladloslovenskega kroga se počene v to

Železna Kapla

Pred nedavnim je bilo v gostilni pri Kolerju delovno zasedanje socialističnih funkcionarjev iz sodnega okraja Železna Kapla. Predsedstvo je imel župan, deželni poslanec Lubas. Razpravljali so o političnem položaju v sedanosti, o čemer je referiral predsednik koroške pokrajinske bolniške zavarovalnice Stecker. Župan Lubas je kot okrajni strankin predsednik govoril med drugim tudi o organizacijskih pripravah za občinske volitve v pomladi prihodnje leto.

V Železni Kapli so z uspehom predvajali film v okviru akcije „Dobri film“. Razveseljivo je, da je film našel pri številnih gledalcih ugoden odmev in spoznanje, da je namesto malovrednega filma mogoče posredovati tudi dober film za pošteno razvedrilo in vzgojo filmske publike, posebno mladine, ki je žal prečesto izpostavljena vplivom moralno kvarnih in kriminalistične nagone vzbujajočih filmov, kar je dognano zelo pogosto posledica žalostnih zablod mladoletnih.

Pričiče pri Porečah

Ob prevoznem križišču železnice in ceste v Pričičah v občini Poreče so v torek prejšnjega tedna s simboličnim prvim vdorom z lopato, ki ga je ob prisotnosti več osebnosti javnega življenja in številnega domačega prebivalstva storil v slavnostnem aktu namestnik deželnega glavarja Truppe, začeli z gradnjo prepotrebne nadvoznega mostu oziroma ceste čez železniški prelaz na tem izredno močno frekventiranem kraju Tržaške ceste. Gradnja te nadvozne ceste je zelo pomembna v okviru popolne izgradnje Tržaške ceste.

Ko bo ta veliki načrt gradnje, za katerega proračunski stroški dosegaajo vsoto 12,5 milijona šilingov, izveden, kar bi se naj zgodilo do leta 1965, se bo mogel gosti promet na tem sektorju hitreje in bolj nemoteno razvijati, ko ne bo več treba pred železniškim prelazom čakati na prevoz v vsakem trenutku stotinam motornih vozil.

Na tem sektorju prometa je, kakor ves čas na Tržaški cesti, ogromen promet: do 110 vlakov v smeri iz Celovca proti Beljaku in obratno vozi vsak dan, v obe smeri pa tudi do 40.000 najrazličnejših motornih vozil.

Promet skozi Ljubeljski predor

bo provizorično odprt 15. novembra

Končno je prišlo tako daleč, da bodo 15. novembra 1963 provizorično izročili Ljubeljski predor svojemu namenu, ki bo vsekakor koristil boljšim namenom, kakor si jih je zamislil nacizem, ki ga je začel graditi v vojno-strateške in osvajaalne načrte proti jugu. Tunel so začeli graditi v vojni pravzaprav že leta 1941, prav resno pa leta 1943, ko so postavili v kraju barake za tehnični personal, Hitlerjeve SS-ovce — toda tudi novo jeitniško in mučilno taborišče za interniranje uničevalnega koncentracijskega taborišča Mauthausen, ki je dobavljalo brezplačno delovno silo za gradbeno dela.

V nepopisnem trpljenju, krvi in znoju, od mraza in gladi izčrpani so morali politični jejniki garati z nadčloveškimi napori do onemoglosti, za vsako malenkost pa so jih nacistični krvoloki okrutno mučili do nečloveške smrti. Dokumentarna dejstva o teh žalostnih dogodkih so naši bralci z zanimanjem in grozo brali v nekaj zaporednih številkah našega lista kot ponatis iz brošure

Št. Peter na Vašinjah

Tragični primeri nesreč se dogajajo na cestah in o takem žalostnem dogodku poročamo danes iz našega kraja. V bližini Velikovca je prometna nesreča zahtevala življenji zakonskega para Jožefa Hackla in njegove žene Stefanije. Oba smrtno ponesrečena sta doma iz Blata v občini Št. Peter na Vašinjah.

Zakonca sta se peljala z rolerjem, namenjena v Velikovec. Vozilo je vozil mož Jožef, žena pa je sedela na sprememnem sedežu. Pred Mlinskim mostom je hotel Hackl zaviti na levo, v tem trenutku pa je roler zadel osební avtomobil, ki ga je šofiral odvetnik dr. Hamerschlag iz Celovca. Sunej je bil usoden, avtomobil je vlek roler kakih 30 metrov daleč. Hackl in njegova žena sta strmoglavila na cesto in z zmlajenimi tilniki obležala mrtva ob cestnem robu. Tudi avtomobil, ki je obstal kakih 30 metrov po sunku sredi ceste, je bil zelo poškodovan, toda okvara se da popraviti, življenje pa se ne more vrniti nikdar več.

Zalostni dogodek, o katerem se je kmalu govorilo po vsej okolici, je vzbudil med prebivalstvom veliko pozornost, prepaščenje in sočustvovanje s hudo prizadetimi.

Ob nedavnem Dnevu varčevanja:

Zgleden korak Hranilnice in posojilnice v Bilčovsu

Povsod po naši zemlji, kjer živi dejavna zadrúžna zavesl, so ob Dnevu varčevanja Hranilnice in posojilnice opozarjale prebivalstvo na važni gospodarski in vzgojni pomen štednje in nadejmo se, da je bilo prizadevanje tudi uspešno.

Tako je tudi naša Hranilnica in posojilnica opozarjala ljudi na ta dan, posebno pa na teden mladinskega varčevanja, kajti če človek v zgodnji mladosti ne spozna pomena in vrline varčevanja, tega tudi v poznejših letih ne bo z lahkoto upošteval in po tem spoznanju ravnal s svojim po večini težko prisluženim denarjem. Zaradi tega nam mora biti posebno pri srcu vnašanje smisla za varčevanje že v srca otrok in šolske mladine, ker če pomena in koristi varčevanja mladini nihče ne tolmači, tega tudi ne more razumeti.

Naša hranilnica daje mladini že več let lične hranilne nabiralnike in z veseljem ugotavljamo, da se jih otroci prav pridno poslužujejo. Dan varčevanja pa je prav primeren tudi za vzgojo zadrúžne zavesli ne le pri mladini, temveč tudi pri odraslih, ko

jim razlagamo in predočujemo, kako velika in koristna je zadrúžna ideja ter zadrúžno delo. Vzbujamo smisel za korist vlaganja odvšnega denarja v domačo hranilnico, če tudi le za kratko dobo. S tem damo onemu, ki kakor koli pride v stiske in denarne potrebe, možnost, da dobi proti primernemu jamstvu posojilo, s katerim si more pomagati naprej. Nihče ne ve, kdaj bo potreboval pomoč bližnjega, za kar je najidealnejša oblika zadrúžna samopomoč.

Z namenom, da se čimbolj seznanijo s pomenom naše hranilnice tudi šolska mladina, se je odbor odločil in naslovil na tukajšnje šolsko vodstvo pismo naslednje vsebine:

Za bližajoči se Dan štednje je upravni odbor tukajšnje Hranilnice in posojilnice na svoji seji dne 20. 10. 1963 sklenil, da se obrne na Vaše šolsko vodstvo s prošnjo, da bi ob predvideni šolski razlagi o pomenu Dneva štednje po vseh razredih šole opozorili otroke tudi na to, da imajo v tukajšnji hranilnici možnost varčevanja. Precejšnje je število šolarjev, kateri imajo nabiralnike naše hranilnice in že pridno štedijo. Zeleli pa bi bilo, da se to število še pomnoži. Kol vse hranilnice „Raiffeisen“, je tudi naša hranilnica bila ustanovljena na zadrúžni podlagi z namenom, našim občanom z medsebojno pomočjo pomagati v potrebi s posojili. Posojila pa more Hranil-

no naši zemlji

Za varnost v prometu:

Predpisana razsvetljava vozil

Težišče programa kuratorija za prometno varnost je za meseca november in december osredotočeno na akcijo za pravilno in predpisano razsvetljava vprežnih vozil. Potreba takšne akcije izhaja iz tega, ker je na avstrijskih odprtih cestah samo v enem letu zgubilo življenje 13 oseb, v naseljenih krajih pa 5 oseb zaradi nerazsvetljenih ali nezadostno razsvetljenih vozil po obstoječih predpisih.

Visoko je število nesreč, ki nastajajo zaradi nerazsvetljenih vprežnih vozov. V enem letu je bilo 127 moških in 37 žensk pri nesrečah, pogojenih iz te pomanjkljivosti, bolj ali manj poškodovanih in usmrčenih. Če pri-

štejemo k temu še nesreče s hudimi posledicami, ki so nastale zaradi nepravilno razsvetljenih vozov s samopogonom, kakor na primer pri delovnih in vlačilnih strojih, se število nesreč zviša za približno polovico.

Kuratorij za prometno varnost opozarja na predpise o pravilni razsvetljavi vprežnih vozov, v katerih je zahtevano:

Za razsvetljava voza se morata uporabiti dve lampi, ki obe svetita spredaj belo in nazaj rdeče. Ob razsvetljavi mora biti vidna širina vozila. Vozila ne smejo biti razsvetljena z laternami, odprto lučjo ali bakljami. Na zadnji strani vozov je treba v višini največ 60 centimetrov od vozne poti namestiti dva rdeča odsevnika, tudi tako, da je razvidna širina vozila; na sprednjem koncu ojnice pa morajo premakljivo viseti beli ali rumeni odsevniki. Svetlobne naprave in odsevniki morajo biti vedno v takem stanju, da ob vsakem času brezhibno delujejo.

Končno opozarja kuratorij, da kršitelje svetlobnih predpisov na vozovih varnostni organi kaznujejo v lastnem območju s 30 šilingi globe, nepravilno razsvetljava pri kolesih pa z 20 šilingi. Neupoštevanje predpisov o razsvetljavi vozil je slaba kalkulacija, kajti odsevniki za kolesa stanejo po 2,70 šilinga, za vozove pa po 5,50 šilinga, razen tega je treba imeti razumevanje za določbe cestnega prometa in že po zdravi pameti iz lastnega preprečiti prestopke proti cestno-prometnemu zakonu, predpise zaradi tega, da se z razmeroma majhnimi investicijami lahko obvaruje človeško življenje in zdravje na cestah.

Zgornja Vesca

Prejšnjo nedeljo smo pri nas obhajali veselo slavlje, ko smo se veselili z mladim novoporočenim parom. Zvezo za življenje sta sklenila nevesta Rezika Vanžov in ženin nam vsem dobro poznani Vili Krušic. Nevesta je nameščena na občinskem uradu v Bilčovsu, kjer je nastopila službo že v zelo mladih letih, kar je bilo mogoče le zaradi njene pridnosti in nadarjenosti. V službenih odnosih do ljudi, ki imajo opravka na občini, in bila in je vedno zelo vljudna, ustrezljiva in pravična uradnica ter ustrezna, kar je v njenih močeh, vsem občanom brez razlike. Zaradi tega jo imajo ljudje tudi radi ter jo spoštujejo. Zdaj se je pa poslovila od rojstne hiše in se z možem preselila v prijeten nov dom, ki sta ga postavila v skupnem marljivem prizadevanju in s pomočjo svojcev.

Mlademu paru čestitamo ter mu želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti!

Počastitev starih upokojencev

Pokojninska zavarovalnica za delavce — deželni urad Graz — je ob priložnosti 90-letnega življenjskega jubileja poklonila častna darila in voščila pisma naslednjim upokojenkam: Hoji Barbari v Beljaku, Katschnig Elizi v Glanegu in Plassnig Ani v Borovljah.

nica in posojilnica dati le, če ima zadosti vlog. Le malokatera hiša v naši občini je, katera še ne bi bila dobila posojila v teku 50-letnega obstoja naše domače Hranilnice in posojilnice.

Kakšen je postopek štednje za mladino pri tukajšnji hranilnici, Vam sporočamo sledeče: Otroci, kateri vložijo 25 šilingov, dobi hranilno knjižico in lep nabiralnik na dom. Doma zbira vanj prihranke in ko meni, da je že precej nabral, ga v šolo grede ali ob nedeljah popoldne prinese v pisarno Hranilnice in posojilnice. Tam se hranilnik odpre, sešteje denar in vloga se vpiše v hranilno knjižico.

Vloga se s privoljenjem staršev dvigne lahko vsak čas. Še enkrat prosimo za vašo podporo ob Dnevu štednje ter Vas pozdravljamo z zadrúžnim pozdravom!

Starše in mladino pa pozivamo: **Vaše prihranke v domačo hranilnico!**

Kmečko gospodarska zadruga Brnca r. z. z o. j.

V a b i l o

na redni letni občni zbor **Kmečko gospodarske zadruge Brnca**, r. z. z o. j., ki bo v nedeljo, dne 10. novembra 1963, ob 14.00 uri pri Prangerju v Zmotičah.

Dnevni red:

1. Pozdrav in otvoritev
2. Izvolitev zapisnikarja in dveh overovalcev
3. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora
4. Poročilo upravnega odbora
5. Poročilo nadzornega odbora
6. Čitanje revizijskega poročila
7. Pregled in potrdilo računskega zaključka za leto 1962
8. Sklepanje o uporabi čistega dobička
9. Razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru
10. Volitev upravnega odbora
11. Volitev nadzornega odbora
12. Slučajnosti.

V primeru nesklepčnosti se ob upoštevanju določb o roku razglašja skliče z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih članov.

Upravni odbor

ODER MLADJE

bo priredil v nedeljo, dne 10. novembra 1963, ob pol treh pooldne pri **Kraincu v Kazajah**

in ob pol osmih zvečer pri **Železniku v Libučah** kmečko igro v treh dejanjih

MATI TEREZA

V odmorih igrajo „Veseli študentje“ Iskreno vabljeni!

Hodiše

Ob zelo veliki udeležbi žalnih gostov smo v torek prejšnjega tedna spremili na zadnji poti poseznika in kmeta Matevža Špicerja, p. d. Trebnika v Dobajni. Ljubezen do zemlje in kmečkega dela je pokojnika napotila, da je pred leti kupil kmetijo pri Trebniku. S svojo pridnostjo in razumnostjo jo je kmalu vzorno uredil, pozidal poslopja ter je bil v pravem pomenu besede sin naše zemlje.

Zibelka je pokojnemu Matevžu tekla pri Čemerjaku v Kovičah v bilčovski občini. V mladih letih je bil požrtvovalen in vnet prosvetlaš Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“, vse življenje pa je ljubil našo lepo slovensko pesem, pesem ki mu je v slovo zadonela ob njegovem pogrebu na domu žalosti in ob odprtem grobu.

Pokojni Matevž Špicer naj počiva v miru, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Zadnji letošnji pincgavski sejem v Lienzu

V petek, dne 15. novembra 1963, z začetkom ob 9.30 uri bo v Lienzu zadnji letošnji sejem pincgavskega goveda. Na sejem bodo prignali krave, visokobreje junice, krajšo dobo breje junice in mlade junice, skupno 100 komadov. Vse živali izvirajo iz priznanih tbc-in bangovih bolezní prostih obratov.

KOLEDAR

Petek, 8. november: Bogomir
Sobota, 9. november: Teodor
Nedelja, 10. november: Andrej
Ponedeljek, 11. november: Martin
Torek, 12. november: Martin
Sreda, 13. november: Stanislav
Četrtek, 14. november: Serafin

Kako je ded Jozlej prodajal sadje

Pred več kot sto leti so hodili Vipavci prodajati sadje v Idrijo in Trst. Ob zori so si oprtali koš in osemurna hoja ni predstavljala takrat nikakršne posebnosti. Ljudje iz mest so radi kupovali vipavsko sadje, posebno fige in grozdje. Sadeži sicer niso bili veliki, so pa imeli sočnost in takšen okus, da mu ni bilo enakega niti v južnih krajih! Celo v Ljubljano je zaneslo podjetne Vipavce, vendar so tjakaj peljali z vozovi.

Nekega dne se je tudi ded Jozlej odločil, da jo mahne v Idrijo. Babica mu je zvrhala koš s figami in grozdjem, a sosed glavo z nasveti, v katerih krčmah se lahko ustavi, katerih se mora izogibati in kako naj se varuje capinov, ki bi mu utegnili z zvijačo ali s silo pobrati denar. Potem jo je ubral k studencu, kjer so na večer klepetale ženske...

»Katera pojde jutri v Idrijo?« »Jaz!... Jaz!... Pa jaz!... Jaz tudi! I še jaz!« »Tudi jaz grem,« je svedčano pribil ded. Ženske so zagnale vrišč!... Ne smete pozabiti, da so bili ljudje v tistih časih še sila praznoverni in korenjaka imeti s seboj, je pomenilo varno pot. Da se razumemo, ded je bil kljub letom še vedno korenjak! Trimesečno telico je dvignil kvišku kot otep slame!... Toda ker so ženske vse vprek regljale, je napak razumel uro, za katero so se zmenili. »Glejte, da boste točne,« jih je posvaril, čeprav je dobro vedel, da jih ne bo v dogovorjenem času...

Ni še bilo poldruge, ko je čakal za vasjo. Nikjer žive duše, le psi so otožno lajali. Naslonil se je na skalo, da bi mu ne bilo treba odložiti koša. Tako je nekaj časa mirno ždel... V zvoniku je odbila ura. »Saj sem vedel! Prej dočakaš hudiča kakor ženske,« je prišel rentočiti. Naj je še tako napenjal ušesa, vendar ni bilo slišati nikakršnih korakov. Jezno se je zazrl v luno, kot da bi bila ta kriva vaščankinih zamud. Potlej je grdo zaklel, pljunil za srečo čez ramo in krenil.

Kakor je bilo dogovorjeno, so se vaščanke zbrale ob drugi uri. Hihitale so se, češ, babica ni pustila deda. Zdaj je siromak zaklenjen v izbi in varno spravljen med pernicami... Nekaj trenutkov so še počakale, nato so si poveznile jerbace na glavo ter jo mahnile kar po bližnjicah... Da, nekaj časa je naglo šlo! A ko se je vas izgubila v temi, jih je minila razposajenost. Nemirno so se ozirale in stopale kot bi se bale, da bi koga ne prebudile. Postalo jim je žal, da ni bilo deda poleg!

Luna je spokojno svetila in noč je bila mirna. Kako varljiva podoba! Dobro so vedele, lahko bi celo prisegle, da za vsakim grmom, vsako skalo prežijo nevidne, hlastajoče roke! Da, tudi vsako drevo je bilo skrita past zase!... Samo da bi prišle do ajdovskega žegnaja! Od tam naprej ni bila pot več tako pusta!

Tedajci so jim nad glavo, kjer je tekla pot, zaropotali kamni. »S svojimi kostmi nas obmetavajo,« je zavpila najbolj plašna. Pograbile so jerbace ter se cvileč spet spustile v dir.

Nihče ni bil tako zloben in vsemogočen, da bi jih obmetaval z lastnimi kostmi! Ampak

ded Jozlej je prikorakal zgoraj, po poti. Ker so ženske hodile po bližnjicah in zaradi strahu velik del poti predirjale, so ga došle, pravzaprav prehitile... A tudi dedu je šlo za to, da pride čimprej do ajdovskega žegnaja. In pričel je teči! A kadar je ded dirjal, je bobnelo, kot bi zbežljalo sto konj!

Vaščanke pa so v svoji pronicljivosti sodile, da pripada hrup zasledovalcem. Že so čutile objeme koščenih prstov. Kar so zmogle, so dale iz sebe!

Do ajdovskega žegnaja je prvi prisopel ded. Na starem poganskem grobišču, na pol že zasutem in prerastlem, ni nikdar strašilo... Ob nagrobnem kamnu je upehan odložil koš. Prsi so mu plale kot bi jih hotelo raznesti! Če bi bil dan, bi kajpak opazil, da so koj za njim smuknile v sotesko tudi hudo zadihane sence!

Ded se je odkaljšal. Toda ker je bila soteska polna odmevov, se mu je glas tako izpremenil, da je sklenil, da bo raje molčal.

Seveda je ženskam spet zastal dih. Tedaj šine eni odrešilna misel v glavo. Upajoč, da bo tiste, ki so jim sledili, prestrašila, da imajo s seboj moža, je zavreščala: »Jozlej! Pohiti! Pohiti!«

Dedu so se naježili sivi lasje, ko je razvozlal glasove. Kdo ga kliče? Čemu naj pohiti? Če je smrt?... O ne, saj še ne misli umreti!

Mir mi dajte,« je zavpil v mesečino.

»Aha! Jozleja se pa boji,« je zrastle ženskam pogum. Zato se je spet ena zadrila preko

grobov: »Jozlej! Jozlej!«... Vse je klicalo deda. Tudi fige in grozdje iz koša. »Jozlej! Jozlej!«... Ded si je oprtal koš in jo ucvrli proti izhodu. Toda v temi ga je zgrešil. Dirjal je okrog starih kamnov, preskakoval jarke ter razjarjeno pihal.

Končno je našel izhod in jo pobrisal... Ko se je umilo in je spet posijala luna, so se tudi žensčine toliko opomogle, da so po štirih prilezle iz soteske. Šlo je sicer počasi, a prilezle so le.

Potlej so imele srečo. Do Idrije je bil mir.

Ob prepiru hudobnih imajo dobri dobiček

V nekem kraju je živel reven braman, Drona z imenom, ki se je vedno odrekal vsemu, kar daje človeku prijeten užitek, kakor na primer lepim oblekam, dišečim mazilom, nakitu in tako dalje. Ni si strigel las ne brade; svoje telo je utrjeval z mrazom, vročino, vetrom in dežjem. Temu bramanu je podaril premožen mož, za katerega je braman opravljal žrtvovanje, iz usmiljenja dve mladi kravi. Braman ju je krmil z najboljšim senom s presnim maslom in oljem in tako dalje, tako da sta bili lepo rejeni. Ko ju je videl neki tat, si je takoj mislil: »Tale dve kravici moram bramanu ukrasti!«

Tako je sklenil, vzel konopec, da ju priveže, ter odšel na pot.

Ko je bil na pol poti, je zagledal pošasten stvor z redkimi a ostrimi zobmi, z nosom, tako visokim kakor bambus, z velikimi, rdeče obrobjenimi očmi, z močnimi mišicami, s skrivljenim telesom in velikimi čeljustmi. Ko ga je tat zagledal, je rekel, čeprav je bil silno prestrašen:

»Kdo si?«

Dobil je odgovor:

»Jaz sem Satjavaščana (svoji besedi zvest!), bramanski demon. Povej še ti, kdo si!«

Tat je odgovoril:

»Jaz sem tat, Krurakarman (hudodelec). Napotil sem se, ra bi revnemu bramanu ukradel par krav.«

Po teh besedah mu je demon postal zaupljiv in rekel:

»Dragil! Prav zdaj je ura, ko bom šestič obedoval. Zato hočem požreti tega bramana. Dobro naključje: oba imava isto pot.«

Nato sta šla skupaj in se skрила v zasedo, da bi čakala na ugodno priložnost. Ko je braman zadremal in je tat videl, da se je demon pripravil, da bi ga požrl, je dejal: »Dragil! To ni dostojno in pošteno, zakaj

Tu so sadje zlahka prodale. Tudi Jozleja so videle. Prodajal je na zgornjem koncu trga.

Opoldan so se skupaj vračali. Vaščankam ni dal jezik miru in pričele so pripovedovati. Hvalile so se, kako hlabro so se zoperstavile hudobnim dušam, ki so jim sledile celo na ajdovski žegen. Tu so jih, naj le ded posluša, z zvijačo pregnale in sicer tako, da so njega, Jozleja, klicale!

Dedu se je počasi, kakor vzhajajočemu soncu, posvetilo. Razjezil se je: »Preklicane ženske! Če bi prišle ob pravem času, bi ne bilo tega direndaja in strahu! Mene, Jozleja, ste imele za... Da bi vas črnica oplazila!«

Potem se je razvozljalo. Bilo je smeha po Vipavski dolini. Kadarkoli so se zbrali ob ličkanju koruze, luščenju fižola ali podobni priložnosti, so si pripovedovali tole zgodbo. Tako se je ohranila še do danes!

najprej moram jaz imeti tisti dve kravi, potem pa lahko bramana požreš.»

Demon je odvrnil:

»Bramana bi vendar mukanje krav utegnilo prebuditi, potem bi se moj naklep izjalovil.«

Tat pa ga je zavrnil:

»Toda če bi ti, medtem ko se pripravljáš, da bi požrl bramana, naletel le na najmanjšo oviro, potem mu jaz ne morem ukrasti krav. Jaz moram torej najprej ukrasti kravi, nato pa lahko ti požreš bramana!«

Medtem ko sta kakor za stavo kričala: »Jaz najprej! Jaz najprej!« je nastal tak vrišč, da se je braman zbudil. Zdaj mu je tat rekel:

»Braman! Tale demon te hoče požreti.«

Demon pa je zavpil:

»Braman! Tale tat ti hoče ukrasti kravi!«

Ko je braman to slišal, se je pobožno obrnil z molitvijo na svojega boga zaščitnika in s tem zavaroval svoje življenje pred demonom, svoji kravi pa pred tatom s tem, da je zavihel svojo gorjačo.

Ne izposojaj si pri meni

K bogatašu je prišel človek, ki nikoli ni vračal dolgov, in mu je rekel: »Prišel sem k tebi, z eno samo prošnjo.«

Bogataš je takoj vedel, da hoče človek denar. Hitro se je znašel in dejal:

»Vse kar hočeš, vse ti bom izpolnil. Toda, tudi jaz imam eno samo prošnjo — najprej ti izpolni mojo, potem pa bom jaz tvojo.«

»Prosim te, povej mi, kaj želiš!« je odvrnil človek.

»Prosim te, ne izposojaj si pri meni!«

Ivo Andrić

82

Travniška kronika

Von Pavlič je sporočil pravkar sprejeto novico, da je vojna med zavezniki in Francijo srečno zaključena. Napoleon se je odpovedal prestolu. Na njegovo mesto je poklican zakoniti vladar. Senat je izglasoval novo ustavo in sestavljena je vlada s predsednikom Talleyrandom, beneventskim knezom. Ker meni, da ga bodo te novice o usodi njegove domovine zanimalo, mu jih sporoča, srečen, da je konec vojne spet omogočil njune medsebojne odnose. Prosi konzula, da izroči gospe Davillovi izraze njegovega spoštovanja in tako dalje in tako dalje.

Presenečenje je bilo tolikšno, da pravi smisel in popolni pomen tega, kar je zvedel, sploh nista mogla prodreti v konzulovo zavest. V prvem hipu je odložil pismo in vstal od mize, kakor bi sprejel neko sporočilo, ki ga je od von Pavliča že težko čakal.

Že dolgo, posebno od lanskega decembra in poraza v Rusiji je Daville mislil na možnost takega konca, ga presojal in zavzemal do njega svoje stališče.

Tako se je počasi in neopazno pomiril s padcem cesarstva, z možnostjo tega padca. Tako je z vsakim dnem in z vsakim dogodkom ta daljina in davna grožnja postajala bližja, se na skrivaj vpletla v stvarnost in jo pola-

goma spreminjala. Za Cesarjem in Cesarstvom je pa bilo slutiti življenje, srečno, vsemogočno, neomejeno življenje s svojimi neštetimi možnostmi.

Sam ne ve, kdaj se je navadil misliti o dogodkih in stvareh tega sveta brez Napoleona kot temeljnega kamna. Skraja je bilo težavno in boleče, neka vrsta notranje omedlevice; spodsaval je v sebi kakor človek, ki se mu ziblje in premika zemlja pod nogami. Nato je začutil v sebi neznansko puščobo, pomanjkanje slehernega navdušenja in oporišča. Začutil je pusto, bedno življenje, brez razgleda in tistih prividov v daljavi, ki so nestvarni, vendar dajejo našim korakom moč in vsakno dostojanstvo. Naposled je o tem toliko premišljeval in se tolikrat vdajal tem svojim čustvom, da je s te umišljene točke vse pogostejše začel presojeti svet in Francijo, svojo in svoje družine usodo.

Ves ta čas je kakor zmerom vestno opravljal svoje dolžnosti, prebiral razpise in članke v Moniteurju, poslušal pripovedovanje kurirjev in potnikov o Napoleonovih načrtih za obrambo ožje Francije in o upanju, da doseže mir z zavezniki. Toda potem se je takoj spet vrnil v svoje misli, kaj in kako bo, kadar bosta zginila Cesar in Cesarstvo; kaj in v take misli se je pogrezal čedalje večkrat.

Skratka, doživljal je v sebi prav isto, kar je v tem času doživljalo na tisoče Francozov, preutrujenih v službi režima, ki je bil pravzaprav že davno premagan s tem, ker je bil prisiljen terjati od ljudi več, kakor so mogli dati.

Kadar pa se človek v svojih mislih pomiri in sprijazni z neko stvarjo, potem prej ali slej najde zanj tudi potrdilo v stvarnosti. Tem laže, ker je šla stvarnost v isto smer z mislimi in jih često tudi prehitevala.

Zadnje čase je Daville začuden spoznal, da je v tej smeri prehodil že velikanski kos poti. Pozabljaajočemu dolge in številne notranje boje zadnjega leta se je zdelo, da je zlahka in naglo prišel do mesta, kjer je sedaj.

Vsekakor se je že dolgo počutil kot človek, ki je »pripravljen na vse«, kar je v bistvu pomenilo, da se je v sebi že docela razšel z redom, ki sedaj umira v Franciji, in je voljan sprijazniti se s tistim, ki mu bo sledil, pa bodi kakršen koli.

Vendar se je sedaj, v trenutku, ko je vse to stopilo predenj kot stvarnost, opotekel kakor od udarca, ki je bil nepričakovan in prehud. Hodil je po sobi, v njem je pa rasel pomen vsega, kar je prebral v podpolkovnikovem pismu, in mu vzbujal nove in nove valove mešanih občutij: začudenje, strah, obžalovanje, neko klavirno zadovoljstvo, da je njemu in njegovim družinam prizaneseno in so ostali živi v tolikšnih ruševinah in spremembah, pa spel ngolovost in strah. Od nekod mu je prišla v spomin beseda iz stare zaveze: »Velik je Gospod v svojih delih!« Ta beseda se mu je trdovratno vračala kot melodija, ki se je ni mogel znebiti, čeprav bi ne vedel povedati, kakšna so ta dela in v čem je njihova veličina, niti ne, kaj ima z vsem tem opraviti Gospod iz biblije.

Dolgo je tako hodil po mrzli sobi; ni se mogel ustaviti pri nobeni misli, še manj pa prelehtati in v sebi razporediti to, kar je zvedel. Čutil je, da bo potreboval veliko časa.

Sprevidel je, da so ta tuhtanja, ugibanja in lahkotne miselne pomiritve kaj malo vredne in ne pomagajo v trenutku, ko pade udarec. Kajti eno je projicirati v domišljiji svojo bojazen, umišljati si svojo obrambo, slutiti najhujše, hkrati pa občutiti zadovoljstvo, da je še vse v redu in na svojem mestu, drugo pa biti postavljen pred resnični polom, ki terja od nas naglih odločitev in stvarnih dejanj. Eno je poslušati nakresanega in drznega prijatelja iz ministrstva mornarice, ko ti pravi s plamenečimi očmi: »Cesar je nor! In mi vsi skupaj z njim drvimo v prepad, ki nas čaka na koncu vseh zmag,« drugo pa doumeti in

Pridiga o slabi volji

Prav gotovo vsi vemo, da gre vsako delo veliko lažje izpod rok, če ga opravljamo z dobro voljo, pa naj bo to delo v poklicu ali v gospodinjstvu, pri kupu krožnikov in loncev, ki jih je treba pomiti, pri košari s šivanjem, pri pranju in nakupovanju, pri vzgoji otrok. Vsa ta dela morajo biti opravljena iz dneva v dan, iz leta v leto in res je, da večkrat pustijo prezaposleni ženski komaj do diha. Veliko žensk pri tem izgublja veselje do dela, številne tožijo o pusti enoličnosti gospodinskih opravkov, ki jim kvarijo vse druge načrte. Nejevoljno se lotijo dela, opravijo le najnujnejše in se to z odporom. Posledica je, da jim razna drobna dela zrastejo čez glavo, da res nimajo nikoli časa, predvsem ne časa zase.

Toda zakaj? Pomanjkljiva organizacija pravi eni, slaba gospodinja, drugi. Zlo pa tiči globlje in je v tem, da nekatere prereno jemljejo svoje težave, same sebe, svoje delo in tudi svoje okolje ter menijo, da jih je življenje kruto opeharilo. Zato dramtizirajo drobne vsakdanje opravke, se predajajo brezplodnim sanjam, namesto da bi jih s smehom premagovale in opravile prvo delo, ki kliče po tem, da bi bilo opravljeno.

Odpor do določenega dela pa se pojavi zlasti takrat, kadar se ljudje docela nepreudarno in nepraktično vdajajo prepričanju, da so ustvarjeni za nekaj »boljšega«, toda usoda jim je grdo zagodila... Zato se izmikajo vsakdanjim dolžnostim in jih opravljajo z nejevoljo. In kjer se odporu do enoličnih vsakdanjih opravkov in razočaranju nad tem, da se življenje ni maralo ravnati po njihovih željah, temveč po lastni zakonitosti, pridruži še skrb za obstanek in za trdnost družinskega življenja, ni več daleč do pobitosti. Od nekdanj zdravega človeka ne ostane drugega kakor nervoza, stalno preutrujen kup nesreče. In vse to samo zaradi tega, ker se ni znal pravočasno zdraviti sam.

Proti takemu stanju namreč ni druge rešitve kakor »duševna čistka«. Priti moramo sami s seboj na jasno, spoznati moramo vir svojih, pogosto nepotrebnih težav, jih pravilno oceniti in se jim nasmehniti. Potem pa moramo postaviti svoje želje na stvarno podlago, v okolje, v katerem živimo, na tla, kjer se da navsezadnje prav prijetno živeti in ki so vsekakor primernejša za urejevanje vsakdanjih težav kakor oblaki.

Če se bomo odločili za tako »zdravljenje« in se hkrati otesili napačnega pogleda na življenje, bo prišla — in to kar sama po sebi tudi dobra volja. Naučili se bomo smejati, kljub stiskam, loncem, košaram s strganjem perilom in nekoliko suhi denarnici. Z brezplodnim tuhtanjem in stokanjem jih samo še poslabšamo. S humorjem pa gre prav zares vse lažje. Delo je hitreje in bolje opravljeno in ker bo bolje opravljeno, bomo imeli več veselja z njim. Kjer pa je veselje, je tudi več svetlobe in stvari nenadoma niso več tako črne in brezupne, kakor se nam je dozdevalo.

Tako razpoloženi pa so tista rodovitna tla, na katerih najdemo spet čes sami zase in za druge, predvsem pa na njih uspeva vredenost in razumevanje za druge.

Lepo pogrnjena miza

Se tako skromno kosilo bo veliko boljše, če ga z ljubeznijo ponudimo na okusno pogrnjeni mizi.

Včasih smo pregrinjale mize z velikimi namiznimi prtji, danes pa, če že moramo kupiti nov prt, se marsikatera raje odloči za pogrnjke, ki so veliko bolj praktični, bolj pristojajo na sodobne mize, in prav nič niso vezani na velikost mize, kot so navadni prtji. In končno, katera pa ni vesela vsake pametne novosti, ki vnese v dom nekaj naprednejšega?

Kakšni so pogrnjki in kje je njihova prednost?

Dobra prebava

Čeprav zveni čudno, je dobra prebava navadno v zvezi z dobro voljo. Če se v telesu nabirajo strupi, namesto da bi se izločali, smo utrujeni in slabe volje. Dalj časa trajajoča slaba prebava pa povzroči rumenkasto, nečisto polt, ohlapne trebušne mišice in debelost. Posebno pozimi moramo zelo paziti na prebavo, kajti v tej dobi se le malo gibljemo in se hranimo enostransko. So še drugi vzroki za slabo prebavo: nemir, jeza, preveliki napor. Vsaka duševna motnja lahko povzroči te težave. Zapomnite si tri pravila, če hočete, da boste ostali zdravi:

● Uživajte čim več surove hrane, zato pa malo ogljikovih hidratov (kruh, slaščice, stročnice, krompir).

● Trenirajte trebušne mišice! Ta telovadba naj poskrbi, da se bodo mišice notranjih organov spet privadile izmenoma na napetost in sprostitve.

● Vstanite dovolj zgodaj, da se boste v miru oblekli in umili in bo še ostal čas za zajtrk. Naglica ovira dobro prebavo.

V trgovinah lahko kupimo pogrnjke vseh vrst od najbolj elegantnih za svečane prilike, ki so navadno enobarvni s klekanim robom ali vložki pa do vsakdanjih v pisanih barvah. Kaj pa prednosti pogrnjkov?

Pogrnjke lahko položimo na vsako mizo od velike do majhne, od štiriozlate do okrogle in nepravilnih oblik. To je gotovo ena od prednosti, saj moramo sicer imeti za vsako mizo prt posebne velikosti. Druga dobra lastnost pogrnjka je, da je majhen. Če ga popackamo, ga veliko lažje operemo in posušimo, posebno pozimi, kot pa cel prt.

Za pogrnjke pa tudi ni nujno, da bi bili vsi enaki. Da je miza enotnejša, je dovolj, če imamo po dva enaka pogrnjka. Lahko je pa tudi vsak drugačen. Pa tudi med otroki ne bo prepira, če bo imel vsak svojega, ki ga bo ločil že po barvi ali vzorcu od drugih.

In še zadnja dobra lastnost pogrnjkov! Vsaka gospodinja lahko naredi za svojo družino pogrnjke sama brez posebnih izdatkov. Gotovo imate doma kose blaga ali kako drugo že sešito stvar, ki ne veste, kako bi jo uporabili in kaj bi z njo. Kot nalašč vam bo prišla prav za take pogrnjke. Pa tudi star bel ali pisan prt bomo lahko okusno predelale v nove pogrnjke. Dobre dele bomo izrezale in jih obrobile s širokim robom. Če je prt bel, naj bo rob pisan ali enobarven, če je pa prt pisan, mu dajmo poudarek z belim robom ali barvastim, ki se pa mora ujemati z ostalimi barvami. Ko krojimo pogrnjke, pa ne pozabimo na prtičke.

Če nimate nič primerne za pogrnjke iz blaga, pa morda že jemlje slovo plastični prt, ki ga imate na mizi. Tudi iz takega prta pripravimo lahko čedne pogrnjke, izrezljamo jim robove in jih uporabljamo z belimi papirnati prtički.

Med pogrnjki na mizi pa naj najde mesto tudi cvetje. Morda poročete, kdo bo trošil denar še za to? Prav nič denarja ne potrebujete. Otroku vam bo z največjim veseljem nabral ro-

žice, kadar boste hoteli. Izbral jih bo po svoje. Pa ga ne okregajte, če vam bo prinesel šopek rumenih regratovih glavic ali vijoličastih cvetov cikorie, ki raste za plotom kot plevel! Denite cvetje v vazo in si ga oglejte pobliže. Ugotovili boste, da vaš otrok nima slabega okusa in da je lepa prav vsaka cvetlica. Če pa hodite ob nedeljah na izlete, vam nudi travnik in gozd vedno dovolj za majhno vazo na vaši mizi. Ne pozabite pa vzeti s seboj večje plastične vrečke, kamor boste spravljali nabrano cvetje. V vrečki ostanejo rastline sveže po več dni, če jih hranimo na hladnem prostoru.

Pozimi najdemo v gozdu veje smreke, bora in brinja, če se pa sklonimo k tlu, se nam ponujajo razne vrste mahov, praproti, bršljanove vejice, zimzelenovi in ciklamni listi. Z

PRAKTIČNI NASVETI

■ Kotlovec v loncih bomo odpravile tako, da bomo v njih zavrele nekaj kisla, razredčenega z vodo.

■ Če lupite krompir pod vodo, se vam ni treba bati, da bi vam roke poržnile.

■ Srebrni jedilni pribor očistimo najbolje s pepelom cigar ali pa z elektrolizo. V ta namen položimo pribor v aluminijasto posodo in vlijemo čezenj liter vrele vode, v kateri smo prej raztopili žličko pecilnega praška in žličko soli. Čez nekaj minut pribor speremo in zdrgnemo z mehko cunjico.

■ Ali veste, kako najpreprosteje nabrusite škarje? Večkrat zarezite z njimi v pečeni papir. Učinek bo presenetljiv.

malo spretnosti jih presadimo v plitvo skledo, zalijemo in tako ohranimo tak zimski vrtiček svež ves mesec. Okrog novega leta že potaknemo vmes prve telohove cvetove in vrbove vejice ter silimo rjavkaste leskove ter temno rdeče jelšve mačice, ki so čudovite, ko se na toplem razpustijo.

Tako bomo pretolke zimo, spomladi pa, ko bomo imele v vazi reso, bo danes miza žarela živo rdeče, jutri pa se bo odela v rumeno, belo, modro in vijoličasto barvo. Ko bodo zalezenele bukve, bomo pričarale z njihovim nežnim zelenjem na mizo pravo pomlad.

Poletje bo krasilo mizo samo, saj bo več kot preveč cvetja na razpolago.

Jeseni pa bomo spet iskale skromne rožice, ki so jim prizanesle prve slane in se spet zatekle v gozd, kjer bomo izbirale med čudovitimi jesenskimi barvami. Karminasto rdeča vejica brogovite, rumena breza, podolgovati plodovi češmina, skoraj črno tintovje, vmes pa zrel šipek, ne bodo nič zaostajali za najlepšim cvetjem.

Tako ne bo naša vsakdanja miza več enolična, saj ji bodo dale rože vsak teden svoj pečat.

Pri pogrnjeni mizi pa se bodo tudi naši otroci naučili olike in lepega obnašanja. Mimogrede se bodo naučili lepo držati nož in vilice in uživali ob svojih pogrnjkih, ki si jih bodo z veseljem tudi sami pogrnjali. Spoznali pa bodo tudi raznovrstno cvetje, hkrati pa jim bomo povedali, da ne smejo brezglavo uničevati cvetja in da je za šopek v vazi dovolj le nekaj cvetov.

Suhi in mastni lasje

Suhi lasje so pogosto tudi tanki in krhki, težko jih češemo in pogosto ne držijo trajnih kodrov. Še preden take lase umijemo s posebnim šamponom ali preden gremo k frizerju, jih umijemo v olivnem olju. To storimo zvečer, da preko noči koža vpije hranivo in so lasje voljniji. Seveda jih moramo oviti z ruto, da ne umažemo posteljnine.

Če so lasje mastni in polni prhljaja, trajno kodranje nanje vsaj za nekaj časa zelo ugodno vpliva. Pretirano pogosto umivanje glave ni preveč koristno, nekateri dermatologi pa ga celo odločno odsvetujejo. Zelo koristno je krtačenje las v vseh smereh. Opazili pa so, da so lasje postali veliko manj mastni po shujševalni kuri, ki je izključila vse maščobe in dala prednost zelenjavi in sadju.

Mastne lase moramo umivati vsaj vsak teden. Za normalne lase zadostuje umivanje enkrat na 10 dni, za zelo suhe in tanke lase pa enkrat na 14 dni.

Tudi izbira šampona je seveda odvisna od vrste las. Za mastne lase so najboljši šamponi z dodatkom limone ali s posebnim dodatkom proti prhljaju. Če pa so lasje suhi, naj bo šampon hranljiv: z oljem, mozgom ali jajcem. Za zelo krhke in tanke lase se dobro obnese jajčni šampon z rumom.

Razna barvila in prelivs so danes dokazano popolnoma neškodljivi, biti pa morajo seveda dobre znamke. Če opazimo klub temu kaj nekega, izvirajo verjetno iz alergičnosti na katero od sestavin barvila. Najbolje je, da barvilo pred uporabo preizkusimo. Namažemo si ga na kožo na roki, da vidimo, kako organizem nanj reagira. Če po 24 urah na koži ne opazimo nikakršnega izpuščaja, lahko barvilo brez skrbi uporabimo.

pokazal zanimanje za te članke in hotel videti avtorja. Rekel mu je, »da mora nadaljevati«, on pa mu bo vedno v oporo za delo in službo. To je bilo vse, kar je Daville slišal od svojega zaščitnika. Pa vendar je bilo v vseh osemnajstih letih za Davilla samega in za uradnike v ministstvu jasno in utrjeno, da je Daville Talleyrandov varovanec in je njegova pot povezana s Talleyrandovo zvezdo. In res mu je Talleyrand pomagal vedno, kadar je imel moč in oblast. Tako se večkrat zgodi, da veliki ljudje do konca trmasto vlečejo za seboj trop svojih varovancev, ne zato, ker bi jih poznali ali cenili, temveč zato, ker je zaščita in podpora, ki jo dajejo tem ljudem, vidno znamenje njihove lastne moči in vrednosti.

»Obrnil se bom do kneza,« si je dejal Daville, čeprav še ni vedel, kako in zakaj. »Obrnil se bom do kneza,« si je ponavljal vso dolgo noč, ne da bi mogel misliti kaj drugega, in s težkim občutkom, da ni nikogar, s komer bi se lahko posvetoval. Jutro ga je našlo zmedenega in strtega, pa ravno tako omahljivega kot prejšnji dan.

Ko je gledal ženo, ki ni še ničesar slutila, kako hodi po hiši in naroča, kaj je treba delati na vrtu, kakor da bo vse večne čase v Travniku, se je zdel sam pri sebi kot ukleto bitje, ki ve, česar ne vedo drugi smrtniki, pa je zato še bolj nesrečno kot oni.

Prihod kurirja iz Carigrada ga je iztrgal iz neodločnosti. Kurir je nosil čestitke poslanika in njegovega uradništva novi vladi in izraze vdanosti zakonitemu vladarju Louisu XVIII. in bourbonski dinastiji. Prinesel je tudi ukaz Davilla, da vezirju in tamkajšnjim oblastem sporoči spremembe v Franciji in jim pove, da je odslej v Travniku kot predstavnik Louisa XVIII., kralja Francije in Navare.

Kakor bi delal po naprej zamišljenem načrtu in neslišnem diktatu, je Daville brez omahovanja napisal čez dan vse, kar je bilo potrebno za Pariz.

»Od tukajšnjega avstrijskega konzula sem zvedel za srečni preobrat, ki je na francoski prestol vrnil potomca Henrika Velikega, Franciji pa mir in vse možnosti za lepšo prihodnost. Dokler bom živ, bom obžaloval, da nisem bil ob tej priložnosti v Parizu, kjer bi vzklikanju navdušenega naroda priključil še svoj glas.«

Tako se je začelno pismo, v katerem je Daville ponudil svoje usluge novi vladi, prosoje, »da na podnožje prestola izroči izraze njegove vdanosti in zvestobe«. Zraven je skromno pripomnil, da je »navaden državljani«, eden izmed dvajset tisoč Francozov, ki so podpisali znamenito petico v obrambo kralja mučenika Louisa XVI. in kraljevske hiše.

Pismo je zaključil z upanjem, da »po železni dobi prihaja zlata«.

Obenem je poslal Talleyrandu čestitke v stihih, kakor je to delal že prej, ko je imel Talleyrand oblast. Čestitka se je začela:

Des peuples et des Rois, heureux modérateur,
Talleyrand, tu deviens notre libérateur!

Ker zavoljo kurirja ni utegnil pesmi končati, je označil dva tucata bednih verzov kot odlomek.

Hkrati je predlagal, da se travniški konzulat ukine, ker v popolnoma spremenjenih razmerah ni potrebno, da bi še obstajal. Prosil je, da bi smel z družino še ta mesec zapustiti Travniki, vodstvo in ukinitelj konzulata pa bi prepustil Davnu, čigar zvestoba je preizkušena in neštetokrat dokazana. Glede na izredne razmere bo konec meseca odšel v Pariz, ako ne dobi drugih navodil.

* Narode in kralje z uspehom si brzdal, zdej, Talleyrand, si naš rešnik postali

(Nadaljevanje sledi)

sprejeti kot stvarnost, da je cesarstvo premagano in zrušeno, da ni več Napoleona, temveč samo neki slrmojavljani monarh-uzurpator, ki je vreden marj, kakor če bi bil izgubil življenje v eni od svojih zmag. Eno je dvomili v vrednost zmag in trajnost vojnih uspehov, kakor je on vse češče dvomil zadnja leta, in premišljeval, kaj bo z njim in njegovimi »v primeru če...«, drugo pa nenadoma zvedeti, da je čez noč pobralo ne samo revolucijo in vse, kar je prinesla, temveč tudi »Generala« in nepremagljivi čar njegovega zmagovitega genija in ves red, ki je temeljil na njem, in se mora nenadoma spet vse povrniti v stanje tistih časov, ko je on, Daville, kot dečko, navdušen od »kraljeve dobrote« na trgu svojega rodnega mesta vzklikal Louisu XVI.

To bi bilo še v sanjah več kot preveč.

Brez moči, da bi se ovedel in zbral, prodril v smisel dogodkov in spoznal bodočnost, se je Daville oprijemal dejstva, da predseduje novi vladi njegov stari zaščitnik Talleyrand. To se mu je zdelo edino rešilno znamenje, posebna naklonjenost usode v splošnem polomu in neredu.

Kot z »Generalom« je Daville tudi s Talleyrandom govoril samo enkrat v življenju, pred osemnajstimi leti, ko sedanji predsednik vlade še ni bil slaven niti ni nosil naslova beneventskega kneza. V starem ministstvu zunanjih del, kjer je takrat gospodaril strahovit nered ne samo v delu in osebjem, temveč tudi v pohištvu in vsej ureditvi, ga je v nekem improviziranem salonu sprejel Talleyrand, ki je postal nanj pozoren po člankih v Moniteurju. In v tistem kratkem pomenku je bil prav tak nered.

Postavni mož, ki ga je sprejel stoji in se tako z njim tudi pogovarjal, je imel globok, drzno m

za oddih in razvedrilo

Brati

Tisto poletje, ko sem dopolnila trinajsto leto, sem morala prvič zdoša za zaslužkom. Doma baje nisem nikomur prav nič koristila, bila sem napoti sebi in drugim. Menili so, da me bodo tuji ljudje naučili, kako se prime za delo. No, ker trinajstletnik takrat ni nihče zagovarjal, sem storila, kakor je želela in odločila moja mati.

Odšla naj bi k neki vdovi. Dela ne bo veliko. Res, da ima prijazna žena dva sinova, toda ves dan ju ni doma, ker delata v tovarni, ki je v sosednjem mestu. Pomivala bom posodo, pometala bom in včasih tudi okopavala cvetlične gredice pred vilo.

Moja mati je bila zadovoljna:
— To bo dobra služba. Bodi pridna, da te bodo zadržali.

Kislo sem se nakremžila, a ugovarjati si nisem upala. Naslednje jutro sem stopila s skromno culo perila prvič pred tuje ljudi.

Takoj sem se morala lotiti dela, vendar je bilo vse tako, kot so mi obljubili. Dela ni bilo veliko in ni bilo naporno. Podobne reči sem počela že doma, tudi če je bilo kaj takega, kar mi ni bilo všeč, ni bilo nič, kar bi mi bilo novo.

Tudi srečanje s fantoma je šlo brez težav. Ker sem se fantov nasploh bala, me je takoj, ko sem ju ugledala, obšla prava ploha rdečice. No, nista se mnogo zmenila zame. Ko sta povečerjala, sta takoj odhitela v športni dom.

Sedela sem v kuhinji, tožilo se mi je po domu. Prišla je prijazna vdova in me odvedla v mojo sobo. Po vrtoglavih stopnicah sva odšli mimo dveh nadstropij do podstrešja. Vstopili sva v majhno sobico z izbočenim stropom... Bil je moj novi dom.

Stala sem žalostna za vrati, ko je vdova že odšla. Bila sem tako samotna, da bi najraje zajokala. Toda ko sem dvignila glavo, sem zagledala nekaj, kar je pregnalo senco turobnosti z mojega čela. Bila je majhna knjižna omara, polna knjig. Pohitela sem k njej. Ključ je bil v ključavnici, odprla sem in pričela brati. Do polnoči sem brala in blagoslovljala mater, ki me je poslala sem. Poletje bo tako hitro mimilo. Brati, brati...

Naslednjega dne je delo šlo od rok kakor pesem. V meni je plalo nepopisno veselje: lahko bom brala, kolikor bom hotela...

Popoldne, ko sem klečala na cvetlični gredi in jo okopavala, je stopila vdova k meni:

— Ali rada bereš?

Za trenutek sem začutila nemir v srcu, a odgovorila sem po pravici: prikimala sem.

— Da, je prikimala tudi vdova in še dodala: lepo je brati.

Ko sem zvečer prišla v svojo sobo, je bila knjižna omara zaklenjena, ključ pa je izginil.

Ostala sem pri vdovi do konca poletja. Pogosto sem ponoči jokala, a sem se bala oditi domov. Ubili so mi veliko veselje... Staršem pa to prav gotovo ne bi bil sprejemljiv razlog, da bi zapustila tako prijazno vdovo in tako dobro mesto...

Ester Sjöblom

Kako radodarna je usoda z udarci in klofutami! To sem občutil na svoji lastni koži v mestu Imenez, malem mehiškem naselju v pokrajini El Ebano. Tiste noči ne bom mogel nikoli pozabiti, pa čeprav bi dočakal Metuzalemovo starost. Tako trda mi je takrat predla.

Star sem bil dvaindvajset let, ključavničar po poklicu, in sem odšel na potovanje, da si ogledam svet. Toda v Mehiki je bila prav takrat revolucija proti Porfiriu Diazu, vladal je nemir in petrolejske družbe so se bodisi podpirale ali pa druga drugo uničevale. Prišel sem torej v to zmedo, dela nisem našel in pričela se je lakota.

Toda kljub temu nisem vrgel puške v koruzo. Iz dneva v dan sem se potikal med vrtnimi stolpi za nafto in ponujal svoje roke. Za-

man. Ko sem tako nekega dne vstopil v malo krčmo v Imenezu, sem bil od lakote popolnoma izčrpan in na koncu svojih moči.

Beznica je bila le slabotno razsvetljena. Bila je na pol prazna. Zasedel sem mizo v niši blizu okna. Dekle — ki je nisem videl — se je dvignilo izza pulta in se namenilo proti meni.

Bila je vitka, črnolasa in oči so se ji bliskale kot črni diamanti. Nosila je dolgo krilo, ki se je v pasu tesno prilagajalo njenim oblikam ter je tako še bolj poudarjalo lepoto njenega telesa. Zibala se je v bokih in zadel me je vroč žarek iz njenih oči. Žal nisem bil razpoložen in njen pogled ni uspel zanetiti v meni plamen. Bil sem samo lačen, za ves drugo mi ni bilo nič mar.

»Buenos dias, Senor«, me je pozdravila.
»Buenos dias, Senorita«, sem ji odzdravil. Usedla se je k meni.

»Svetlolasi ste, senor«, je pričela, »na severu ste doma.«

»Da, Anglež sem«, sem ji lačen odvrnil.
»Oh, Anglež. Toda okoren. Mar nimate očesa zame? Nobenega komplimenta? Mar Angleži niso caballeros?... Juana mi je ime.«

Bil sem še zelo mlad in po naravi precej skromen. Tudi obup in lakota nista uspela iz mene narediti pustolovca.

»Lačen sem, Juana«, sem zamrmral.

»Lačen«, je odvrnila z zaničljivim pogledom. »Taki ste vi, Angleži. Kaj še nikdar nisi slišal besede ljubezen? Daj no, Anglež, reci mi, da sem lepa!«

Ker ji nisem odgovoril, je zakričala.

»He, si mar gluhi? Ali nem?«

»Nimam denarja«, sem ji odgovoril, »in že od včeraj nisem ničesar pojedel.« Odmaknila se je za korak proč od mene.

»Potem si berač. Senoru beraču nisem prav nič naklonjena. Tako finemu gospodu nisem všeč.« Njene oči so se bliskale v sovraštvo in preziru. Ko sem ji hotel odgovoriti, je zakričala:

»Molči, Anglež! Ni ti potrebno več govoriti. Dala ti bom večerjo in glej, da potem izgineš. Ničesar nočem več slišati o tebi. Niti hvala. Zame si gluhi.«

Malo kasneje mi je prinesla poln krožnik mesa, kruha in veliko čašo domačega vina. Hotel sem se ji zahvaliti, toda pogledala me je tako divje in grozeče, da sem umolknil in se lotil jedi.

Ko sem krožnik in kozarec v nekaj minutah izpraznil, sem se pogreznil v tisto otopelo lagodnost, ki obide človeka po izdatnem obroku hrane.

Ropotajoči koraki dveh moških, ki sta vstopila v beznico, so me prebudili iz polsna. Nisem ju mogel videti, ker ju je zakrival del zidu, s katerim so bile med seboj ločene niše. Toda lahko sem vse slišal. Naročila sta vino, potem so prišli Juanini koraki, kozarci so zveneli. Zdela se mi je, da je Juana slabe volje in nasršena. Potem se je oddaljila.

Ponovno sem se pogreznil v rahlo dremavico, v katero je šele čez čas prodrlo šepetanje, ki me je zdramilo. Nisem imel namena prisluškovati. Tajne zadeve me niso prav nič zanimale. Toda, ko sem se bojeval z odločitvijo, ali naj vstanem in grem, je šepet postal glasnejši in lahko sem razumel vsako besedo. In tisto, kar sem slišal, je odločilo, da sem ostal še dalje... in prisluškoval.

Tih pogovor obeh tujcev je bil dovolj zanimiv. Kmalu sem spoznal, za kaj gre, in dojel sem nevarnost, v katero sem zabredel kot soudeleženec.

To, o čemer sta tujca govorila, ni bilo nič manj kakor atentat na najnovejše, šele pred dvema dnevoma odprte vrtnice Vzhodnomehiške petrolejske družbe: Slišal sem ime znane petrolejskega špekulanta in postalo mi je jasno: začel naj bi se neizprosna konkurenčni boj, ki ni izbiral sredstev in načinov.

Tako sem proti svoji volji zvedel za peklenški načrt in poslušal skrivnosti brez diha, nepremično na stolu. V meni je dozoreval sklep, da bom moral nesrečo za vsako ceno preprečiti.

Šepetanje poleg mene je zamrlo in surov glas je poklical Juano. Prišla je, zazvenel je denar in slišal sem, kako se je jezno smejala:

»Pustita to, senores! Preveč nevarna sem.« Stoli so podrsali po tleh. Vstala sta in namepravala oditi. Zakaj neki sem dvignil glavo? Zakaj nisem obležal za mizo? Morda me sploh videla ne bi, zakaj vendar nisem nadalje dremal? Kot nalašč je napravil eden od obeh korak proti moji niši — verjetno je hotel pogledati skozi okno — ko me je zagledal. Nekaj sekund je prepadeno molčal. Ne da bi se premaknil, je stal pred mojo mizo, in strmел vame. In prav njegov molk je grozil, da so me po hrbtu spreletavali mravljinici. Ni bil velik, okusno oblečen in glavo mu je pokrival rumenkast klobuk. Njegove panterju podobne oči so nepremično srpele vame.

»Še ne«, je dejal velikan. »Še enkrat bova poskusila. Torej, ko pridem do tri... bom streljal... če hočeš živeti, spregovori!«

Nenadoma me je obšla vroča želja, da bi ubogal njegovo povelje. Toda pogled v surova, brezbrizna obraza pa me je ponovno posvaril... nikdar ne bi spustila človeka, ki je vedel za njuno skrivnost, pri življenju.

»Resnično ne sliši ničesar«, je ponovil mali prepričljivo. »Tako ne zna nihče igrati, ko mu gre za življenje! Tega ne more nihče!« Tudi velikana so obšli dvomi. Neodločno me je pogledal.

»Torej dobro, poberi se!«

Stopil je stran in za desetinko sekunde so se mi napele mišice, same od sebe so noge hotele naprej, ko sem zagledal grozeče oči svojega mučitelja. Spoznal sem nastavljeno past.

ERICH KÖRDING

ŠTEL BOM DO TRI

»O«, je končno zategnjeno spravil iz sebe. Poklical je še drugega. V naslednjem hipu sta oba stala pred menoj, prvi nizke rasti, drugi pa cel velikan in po zunanosti popoln desperado.

V tem hipu sem za njunima hrbtoma zagledal Juano, kako je zaničljivo strmela vame in dejala:

»Berač.«

»Ves pogovor je slišal«, je dejal manjši.

»Kaj sedaj?«

»Hombre!« Velikan je zgrabil mojo ramo in me stresel. »Si prisluškoval? Vohljač si, kajne?« Glas mu je bil surov in hripav. Molčal sem. Nadaljeval sem začeto vlogo iz dremavice prebujenega človeka. Toda moji možgani so mrzlično delali. Kako se bom otresel nevarnosti, ki mi je grozila? Vedel sem, da se lahko konča s smrtjo. Šlo je za moje življenje.

Brezupno sem premišljeval, kako bi oba prepričal, da jima nisem nevaren. Kako bi ju lahko prepričal, da nisem prisluškoval, temveč samo spal. Medtem sem mežikal proti obema moškima, kakor da sem se pravkar zbudil in da ne vem, kje sem. Pri tem sem z očmi ujel Juano. Strmela je na moje ustnice.

»Senores«, je dejala, »kaj pa vendar hočeta. Gluhonem je!«

Njene besede so delovale name kakor balzam. Tu je bila priložnost, skromna priložnost, da ostanem živ. Toda priložnost mi je dala Juana. Je sočustvovala z menoj? Ali pa je hotela preizkusiti moč mojih živcev? Mar se igra kakor mačka z mišjo, da bi jo potem požrla?

»Gluh je in nem, poleg tega pa še bebec«, je ponovila Juana.

»Če je bebec, tem bolje«, je spregovoril mali. Obrnil se je k meni. »Vse si slišal. Torej povej svoje mnenje.« Toda molčal sem in topo strmел vanj. Dojel sem. Vprašujoče sem gledal zdaj malega zdaj velikega. Iz žepa sem potegnil list papirja in nanj napisal: »Gluhi-nem. Napišita, kar želita vedeti.«

»Lažesi!« Oči velikana so se nevarno zaiskrile. »Govori, sto vragov!« Potegnil me je kvišku in mi brskal po žepih. Zahvalil sem se bogu, ker nisem imel dokumentov. Kdo pa je tu sploh vpraševal po dokumentih? Kvečjemu ukradli bi jih lahko.

»Tak, odgovori no!« se je znesel nad mano.

Zamahnil je, že sem se sklonil, ko mu je mali ustavil zamah. Nekaj sta pričela šepetati. Videl sem, kako sta se peklenško režala.

»Dobro pa poizkusiva!«, je zakrulil velikan in potegnil iz toka revolver. »Sedaj pa dobro pazi!« je dejal in se obrnil k meni. Govoril je počasi in z močnim poudarkom na vsaki besedi.

»Štel bom do tri, si razumel?... Vprašal sem te, če si razumel?... No, kakor hočeš. Torej... štel bom do tri in toliko imaš časa, da premisliš, ali ni bolje, da spregovoriš in slišiš. Če se odločiš za prvo, se ti ne bo nič zgodilo, samo do jutri te bomo zaprli in te nato spustili. Toda če se boš še naprej lagal in se delal gluhi-nemega, pri bogu, si za nas mnogo bolj nevaren... pri tri bomo streljali!«

Na surovih obrazih sem videl, da bodo grožnje uresničili, toda igral sem naprej.

Ali me bosta kljub temu »položila«, če bom vztrajal v svoji vlogi? Tega nisem vedel. Tako ali tako — šlo je za moje življenje in aduti so bili 100 proti 1 v mojo korist.

»Ena —!«, je dejal velikan mirno in pripravljal revolver.

Zbegano sem zmajal z glavo in dvignil ramena.

»Dve —!«, je nadaljeval počasi, neusmiljeno počasi. »No, še vedno gluhi-nem?« Na ustih mu je igral zaničljiv nasmeh. »Premisli!«

»Strahopetci!«, je dejala Juana, »saj vendar vidita, da ničesar ne razume!«

»Zdi se skoraj tako«, je zamrmral mali. Nepremično je strmел v moje oči. »Falot je verjetno res gluhi-nem. Pustiva ga, naj gre svojo pot!«

Izraz v njegovih očeh mi je signaliziral, da nisem prežgodaj nehal igrati.

Še danes ne vem, kako mi je uspelo obvladati se, nisem se premaknil.

»Sto hudičev«, je zaklel mali, ko je videl, da sem ga spregledal. Spet sem gledal v pripravljeno cev revolverja.

»Trrrr—«, je pričel zadnjo številko.

Nepremično sem stal. Skril sem se v skrajni sili v fatalizem. Takoj bo streljal in takoj bo končano, za vedno končano...

Velikan je obstal. Revolver je imel naravn nan na moje prsi. Potem je zaklel in spravil pištolo na svoje mesto. Mali je pomahal. Takoj za tem so se vrata za njima zaprla. Ostal sem še vedno na mestu. Bilo je povsem tiho. Vedel sem, da prežita name pred vrati in za oknom ter prisluškujeta. Šele ko je minila debela minuta, sem slišal njune korake, ko so se oddaljevali.

Toda Juana je še vedno prisluškovala.

»Odšla sta«, je nenadoma dejala, »pojdite, Senor!« Vstal sem in iskal pravih besed. Hotel sem se ji zahvaliti in nisem imel besed. Šok je bil preveč močan, napetost prevelika. Strmel sem Juano in se bojeval s svojim otprlim jezikom. Juana me ni razumela.

»Tako«, je dejala, »ste še vedno gluhi-nem? Tu... morda vam bo to pomagalo in to... in to...« In pri vsakem »to« sta padli dve klobuti okoli mojih ušes.

Nisem se razburjal. Tudi strahu nisem več čutil. Posvaril bom Vzhodnomehiško petrolejsko družbo, toda prej moram zmagati v nekem drugem boju. Kdor je gledal smrti v oči, se ne boji ničesar več. Niti Juane ne. Objel sem jo... in dovolila je poljube.

»Hombre«, je dejala kasneje, ko sem jo izpustil, »sicer je tudi to neke vrste odgovor. Bedak, zakaj takoj nisi tako govoril z menoj?«

ZA DOBRO VOLJO

»Praviš, da si šel h grafologu. Ali je uganil tvoj značaj?«

»Jel! Plačati sem mu moral vnaprej!«

»Ti, kako pa to, da je Peter poročil tisto drobno, majhno dekle, ko se je prej tako dolgo sukal okrog lepe, visoke sosed?«

»Iz principal!«

»Kako? iz principa?«

»On meni, da je žena nujno zlo in ker je imel dva taka zla, je izbral manjšega?«

Mož in žena se nista ravno preveč razumela, zato je bila žena vsa presenečena, ko je mož nekoč začel: »Žena, moja zlata...«

»Oh, kako se to lepo sliši...«

»Čakaj, da končam: moja zlata ura je izginila.«

»Ojej, kako me novi čevlji grozotno žulijo...«

»Zakaj si pa kupil tako tesne?«

»Zato da bi lahko pozabil na druge skrbi.«

»Zakaj, zlomka, pa imaš vso glavo povezano.«

»Veš, sinoči sem se pozno vračal domov in sem videl dva kandelabra namesto enega, nalonil sem se pa na tistega, ki ni bil pravi...«

»Kje stanujete?« vpraša sodnik prvega sumljivega tipa, ki so ga privedli predenj.

»Nikjer.«

»Pa vi?« vpraša drugega.

»O, jaz sem pa njegov sosed.«

Jugoslavija premagala Češkoslovaško in se revanžirala za poraz na svetovnem prvenstvu

Za nedeljsko tekmo državnih reprezentanc Jugoslavije in Češkoslovaške v Zagrebu je vladalo veliko zanimanje v mednarodnih športnih krogih, saj si je Češkoslovaška na zadnjem svetovnem prvenstvu v Čilu osvojila srebrno kolajno in velja torej za drugo najboljšo nogometno moštvo sveta, medtem ko Jugoslavija po svojem uspehu na olimpiadi prav tako spada med najboljše nogometne države. Za Jugoslovane pa je bilo to srečanje še mnogo večjega pomena: 70 let je od tega, ko je profesor Franjo Bučar prinesel prvo nogometno žogo v Jugoslavijo; pred 60 leti je začel delovati prvi jugoslovanski nogometni klub; pred 55 leti so bila v Jugoslaviji uvedena prva nogometna pravila in končno je bilo v Jugoslaviji doslej odigranih 40 državnih prvenstev. Poleg vsega tega pa so jugoslovanski nogometaši komaj čakali na priložnost, da se Češkoslovaški „maščujejo“ za poraz, ki ga jim je prizadel na zadnjem svetovnem prvenstvu, ko jim je z rezultatom 3:1 zaprla pot v polfinale.

Torej vzroka dovolj, da je 50.000 gledalcev v zagrebškem stadionu z največjim zanimanjem pričakovalo začetek tekme in sledilo njenemu poteku. Vendar so morali pokazati veliko potrpežljivosti, kajti prvi polčas tekme je minil brez gola in šele v drugem delu igre so prišli tudi gledalci na svoj račun. V teku dveh minut — v 51. minuti Zambati in v 53. minuti Skoblarju — je Jugoslovanom uspelo doseči dva gola in tako se je tekma končala s prepričljivo zmago domačega moštva.

Pred glavnim srečanjem obeh reprezentanc sta odigrali prijateljsko tekmo mladinski ekipe obeh držav in tudi tukaj je zmago jugoslovansko moštvo z rezultatom 2:1, medtem ko se je prvi polčas končal neodločeno 1:1.

Št. Janž igral neodločeno

Šentanja enajstotica je zadnjo nedeljo igrala v Metlovi, kjer pa se je morala zadovoljiti z neodločenim rezultatom 2:2. V prvem polčasu so domačini vodili že 2:0, zato pa so v drugem delu igre popolnoma prevladovali nogometaši iz Št. Janža. Gotovo bi lahko dosegli lep uspeh, če bi imeli pri streljanju malo več sreče. Tako pa jih je doletela smola že takoj v začetku igre, ko je eden od šentjanskih igralcev zabil žogo v lastni gol.

Mednarodna srečanja

Ob koncu zadnjega tedna je bilo odigranih več mednarodnih nogometnih tekem. Nogometna reprezentanca Švedske je na domačem igrišču premagala Zahodno Nemčijo z rezultatom 2:1 (0:0). V Budimpešti sta se z neodločenim rezultatom 3:3 (2:2) razšli Madžarska in Vzhodna Nemčija; to je bila povratna tekma v okviru tekmovanja za evropski pokal državnih reprezentanc in se je Madžarska, ki je v prvem srečanju zmagala 2:1, plasirala v četrtfinale, kjer bo njen nasprotnik Francija. (Hkrati je bila to jubilejna 400. mednarodna tekma madžarske reprezentance.) V Zürichu sta odigrali tekmo državni reprezentanci Švice in Norveške ter je norveško moštvo zmagalo z rezultatom 2:0 (1:0). V Bukarešti pa sta Romunija in Danska odigrali drugo kvalifikacijsko tekmo za sodelovanje na olimpijskem nogometnem turnirju; reprezentanca Danske je premagala romunsko ekipo 3:2

(3:1), ker pa so v prvi tekmi zmagali Romuni z istim rezultatom, bosta morali Danska in Romunija odigrati še eno tekmo na nevtralnem igrišču.

HOKEJ NA LEDU

V Celovcu: poraz in zmaga

Tudi igralci hokeja imajo včasih slab dan, ko se jim prav ničesar noče posrečiti. To je moral prejšnji teden spoznati celovski KAC, ko je imel v gosteh švedsko moštvo Skövnik-Sunds, proti kateremu je innsbruški IEV dosegel prepričljivo zmago 11:1. Za Celovčane pa se je isto moštvo izkazalo kot pretirani oreh in so doživeli nepričakovan ter z ozirom na zmago innsbruškega moštva tudi neprijeten poraz 3:6 (1:2, 0:3, 2:1).

Zato pa se je KAC zadnjo nedeljo spet pokazal s svoje dobre strani, ko je v okviru tekmovanja za Alpski pokal igral proti italijanskemu moštvu HC Bozen. V lepi kombinacijski igri so si Celovčani priborili zaslužen zmago 9:1 (2:0, 5:0, 2:1), posebno razveseljivo pa je, da so se tokrat odlikovali predvsem domači res celovski igralci, ki so dosegli tudi največ golov.

Poleg celovškega KAC in HC Bozen sodelujeta v tekmovanju za Alpski pokal še innsbruški IEV in HC Rex Cortina. V tem okviru je innsbruško moštvo premagalo Cortino 7:4 (5:1, 1:2, 1:1), HC Bozen pa Cortino 3:2 (1:0, 1:0, 1:2). V mednarodnih srečanjih hokejistov pa so bili doseženi naslednji rezultati: Zahodna Nemčija — Romunija 9:3 (2:1, 3:2, 4:0) in Finska — Vzhodna Nemčija 3:1 (1:1, 1:0, 1:0).

ODBOJKA

Evropsko prvenstvo v Romuniji

Na evropskem prvenstvu v odbojki, ki se je odvijalo v Bukarešti, si je pri moških osvojila naslov evropskega prvaka Romunija. Drugo mesto je dosegla Madžarska, tretje Sovjetska zveza, četrto Bolgarija, na petem mestu je Češkoslovaška, na šestem Poljska, na sedmem Jugoslavija in na osmem Francija. V ženski konkurenci je prvo mesto zasedla Sovjetska zveza pred Poljsko in Romunijo, na četrtem mestu je Vzhodna Nemčija, na petem Bolgarija, na šestem Češkoslovaška, na sedmem Madžarska in na osmem Jugoslavija. Vse ostale države — med njimi tudi Avstrija — so izpadle iz finalnega tekmovanja in so sodelovale le v tolažilnih skupinah.

Ta teden vam priporočamo:

Širni svet v knjigi

- Louis Adamič: **VNUKI**, zgodba iz ameriških usod, 368 str. pl. 31 šil.
- Jorge Amado: **KATAKOMBE SVOBODE**, roman o Braziliji in njenih prebivalcih, 2 knjigi skupaj 1004 str. ppl. 156 šil.
- Dr. Aleš Bebler: **POTOVANJE PO SONČNIH DEŽELAH**, vtisi iz Afrike, Azije in Južne Amerike, 228 str. in 21 deloma večbarvnih slikovnih prilog, pl. 28 šil.
- Louis Bromfield: **PRIŠLO JE DEŽEVJE**, roman o Indiji, 704 str. polusnje 114 šil.
- Erskine Caldwell: **RAZKOPANA GRUDA**, roman iz življenja ameriških farmarjev, 192 str. ppl. 32 šil.
- Chevalley-Ditterl-Lambert: **VZPONI V EVERESTU**, napeta povest o ekspedicijah v Himalaji, 280 str. ilustr. in 24 slikovnih prilog, ppl. 60 šil.
- James Cook: **POTOVANJE OKROG SVETA**, 388 str. slikovne priloge in zemljevidi, pl. 38 šil.
- Mark Derby: **IZ AZIJE ŽIV**, napet roman iz Indonezije, 240 str. ppl. 26 šil.
- Mohammed Dib: **ALŽIRIJA**, roman alžirskega ljudstva pred osvoboditvijo, 434 str. ppl. 75 šil.
- Marquise Duras: **BOJ Z MORJEM**, roman iz Indokine, 304 str. ppl. 82 šil.
- Kasimir Edschmid: **SIMON BOLIVAR**, roman iz Južne Amerike, 532 str. pl. 57 šil.
- Allen Roy Evans: **POHOD SEVERNIM JELENOM**, povest o skrajnem Severu na robu Arktičnega morja, 252 str. ilustr. ppl. 27 šil.
- Harold Forster: **CVETOČI LOTOS**, razgled po Javi, 320 str. in 16 str. slikovnih prilog, pl. 65 šil.
- Bruce Hutchison: **KANADA**, raziskovalno potovanje po današnji Kanadi, 332 str., 20 str. slikovnih prilog in zemljevidi, kart. 91 šil.
- Gyula Illyes: **LUJSTVO S PUSTE**, roman iz Madžarske, 312 str. polusnje 80 šil.
- Janheinz Jahn: **SKOZI AFRIŠKA VRATA**, popotovanje po Zahodni Afriki, 276 str. kart. 56 šil.
- Nikos Kazantzakis: **KAPITAN MIHALIS**, zgodovinski roman s Krete, 572 str. ppl. 45 šil.
- Halldor Laxness: **LUČ SVETA**, roman iz življenja islandskega človeka, 620 str. pl. 64 šil.
- Leonid Leonov: **RUSKI GOZD**, roman o lepotah ruske zemlje, 792 str. ppl. 64 šil.
- Din Lin: **SONCE NAD REKO SANGANJ**, roman iz nove Kitajske, 248 str. ppl. 12 šil.
- Tibor Mende: **BURMA SREDI DVEH SVETOV**, 236 str. in slikovne priloge ppl. 22 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 9. 11.: 8.05 Naš hišni vrh — 8.15 Glasba mojstrov — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Osajski menih“, pripovedka — 15.50 Za filateliste — 16.30 Širni pisani svet — 17.00 Veseli konec tedna z glasbo — 18.55 Šport — 19.20 Mešano za vas — 20.15 Ekumenski koncert — 20.40 Orkestrski koncert.

Nedelja, 10. 11.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališka ogledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.00 Šport v nedeljo — 19.45 Zabavna oddaja — 20.10 Človek ne jezi se — 21.15 Polovanje v Rusijo.

Ponedeljek, 11. 11.: 8.15 Glasba Maxa Regerja — 13.30 Majhne melodije avstrijskih komponistov — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Glasba zale — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Oddaja za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? Vsakodnevni problemi — 20.30 Koroška lovška ura — 21.15 Operetni koncert.

Torek, 12. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za božično darilo — 16.00 Operni koncert — 17.00 V koncertni dvorani — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Srečna Avstrija — 19.15 XY ve vse — 20.15 „Hudič na zidu“, sluhna igra — 21.30 Zabavna glasba.

Sreda, 13. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Majhne komorni koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za darilo — 15.45 Predstavljam vam: Mladi talenti — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Glasba, ki se nam dopade — 18.00 Dunajske pesmi — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Don Giovanni“, drama.

Četrtek, 14. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 16.00 Jazz — 17.00 Opoldanski koncert — 18.00 Ljudske pesmi — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Iz arhiva in kronike — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 15. 11.: 8.15 Koncertna ura — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Operetni koncert — 17.00 Koncert v kavarni — 19.15 Biseri lepote — 20.15 Zabavna oddaja — 21.00 Orkestrski koncert.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 9. 11.: 8.45 Zabavna oddaja — 9.10 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Mi igramo — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Popevke — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vsaka stvar ima dve strani — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.15 Avstrijska Hit-parada — 21.45 Šport.

Nedelja, 10. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.15 Glasbena pestrost — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.30 Ljudska glasba — 16.00 Glasba iz vsega sveta — 18.25 Nazaj v šolsko klop — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 20.00 Nedeljski koncert iz Münchena — 21.00 Pogled v svet.

Ponedeljek, 11. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Planinske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veselo in zabavno — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 „Sarmak bogov“, Wagnerjeva opera.

Torek, 12. 11.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Ešej v našem času — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Večerna melodija — 20.00 Iz Loharjevih operet — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 13. 11.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halol Teenagerji! — 20.15 Vseh devet.

Četrtek, 14. 11.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Zbozovska glasba — 14.15 Pomembni orkestri — 14.35 Literarni portret — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dela avstrijskih komponistov — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Zveneče platno — 20.00 Pozor, snemanje.

Petek, 15. 11.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.00 „Odločitev“, radijska igra.

Slovenske oddaje

Sobota, 9. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 10. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 11. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Zena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 12. 11.: 14.15 Poročila, objave. Vinček, o j vinček moj... Koroški kulturni pregled.

Sreda, 13. 11.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zagrmo.

Četrtek, 14. 11.: 14.15 Poročila, objave. Okno v svet. Otroci, zapojte z nami.

Petek, 15. 11.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Bolje je paziti kot zdraviti se.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napetvi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 9. 11.: 6.10 Napotki za turiste — 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola — 10.15 Z orglicami in harmoniko v domačem tonu — 10.35 Pojo žaški zbori — 12.25 Kvintet Avsenik s pevci — 12.40 Frank Sinatra in zabavni orkester radia Ljubljana — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Amaterski pevci in instrumentalisti — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.10 Recitili slavni pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Za začetek prijetnega sobotnega večera — 20.15 Iščejo nove talente — 21.30 Sobotni ples — 23.05 Prijeten konec tedna.

Nedelja, 10. 11.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Pesmi za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnilo, tovariši — 10.30 Simfonični orkester radia Ljubljana — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Solistični instrumenti: harfa — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 15.15 Nedeljska glasbena popotovanja — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.15 Radijska igra — 17.54 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Ob 70-letnici smrti Petra I. Cajkoveškega — 22.10 Zaplešite z nami.

Ponedeljek, 11. 11.: 8.05 Veliki solisti — 8.35 Planinski oklet iz Maribora — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Iz opere „Hlapec Jernej“ — 12.25 Igrajo štirje fantje — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Glasbena križanka — 18.10 Zabavni kaledoskop — 18.45 Narava in človek — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra radia Zagreb.

Torek, 12. 11.: 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Za ljubitelje domačih viž — 8.55 Radijska šola — 9.25 Operna glasba — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Koncert praškega konservatorija — 14.05 Radijska šola — 14.35 Slovenske narodne iz Štajerske in Prekmurja — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Instrumentalni solisti zabavne glasbe — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana s solisti — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Zbor Slovenske filharmonije — 20.20 Radijska igra — 21.30 Serenadni večer.

Sreda, 13. 11.: 6.20 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba ob delu — 10.15 Južnoameriške pesmi — 10.45 Človek in zdravje — 12.25 Poskoče in okrogle — 13.30 Plesni ritmi iz slovanskih dežel — 14.05 Radijska šola — 14.35 Znano in prijubljeno — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Beethoven in dva pianista — 18.10 Partizanske pesmi na slovenske ljudske motive — 18.25 Simfonični orkester Jugoslovanske radiotelevizije — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Tako pajo v Pragi, Moskvi in Varšavi.

Četrtek, 14. 11.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Opera in balet — 8.55 Radijska šola — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 Godba na pihala — 12.25 Zadovoljni Kranjci s pevci — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.10 Iz